

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
Кафедра англійської філології та методики викладання іноземної мови

Рекомендовано до захисту
Протокол засідання кафедри № _____
від « _____ » _____ 2025 р.
Завідувач кафедри Морозова І.І.
(прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

*РЕАЛІЗАЦІЯ ФАТИЧНОЇ ФУНКЦІЇ МОВИ В ІНТЕРНЕТ ДИСКУРСІ
(НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНИХ ЧАТІВ)*

Виконавець:

Студентка II курсу магістратури,
групи АМП–61

Бондарева Вікторія Юріївна
(прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник роботи:

Матюхіна Юлія Володимирівна,
канд. філол. наук, доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Підсумкова оцінка:

за національною шкалою: _____

кількість балів: _____

Підпис керівника _____

Кваліфікаційну магістерську роботу захищено на засіданні Екзаменаційної комісії

Протокол № _____ від « _____ » _____ 2025 р.

Голова Екзаменаційної комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1. РЕАЛІЗАЦІЯ ФАТИЧНОЇ ФУНКЦІЇ МОВИ В ІНТЕРНЕТ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНИХ ЧАТІВ)	5
1.1 Теоретичні засади класифікації дискурсу та специфіка інтернет-дискурсу як окремого його типу	5
1.2 Комунікативні функції мови в дискурсі	14
1.3 Фатична функція мови та її характеристики	17
1.4 Реалізація фатичної функції мови в англомовній інтернет комунікації	21
1.5 Поняття карнавалізації в інтернет дискурсі	25
1.6 Феномен small talk у сучасній комунікації та інтернет дискурсі	29
Висновки до розділу 1	32
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОЯВІВ ФАТИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА ЇЇ РІЗНОВИДІВ В ІНТЕРНЕТ ДИСКУРСІ НА ОСНОВІ АНГЛОМОВНИХ ІНТЕРНЕТ ЧАТІВ	34
2.1 Загальна характеристика матеріалу дослідження	34
2.2 Реалізація фатичної функції мови в англомовних чатах	36
2.3 Граматичні, лексичні та стилістичні характеристики інтернет-чатів у контексті сучасного лінгвістичного аналізу	44
2.4 Використання елементів карнавалізації в англомовних інтернет чатах	51
2.5 Small talk як інструмент фатичної функції мови на прикладах англомовних інтернет чатів	55
Висновки до розділу 2	59
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	61

ВСТУП

Кваліфікаційна магістерська робота являє собою спробу аналізу фатичної функції мови у сучасному англомовному інтернет-дискурсі. Особлива увага приділяється дослідженню специфіки її реалізації в умовах цифрової комунікації, де основним каналом обміну інформацією виступають інтернет-чати. Такий вибір зумовлений тим, що саме в онлайн-спілкуванні фатична функція набуває виразних форм, спрямованих не на передачу фактичного змісту, а на підтримання контакту між співрозмовниками, створення атмосфери невимушеності та соціальної близькості.

Актуальність роботи зумовлена тим, що в сучасному світі цифрова комунікація стає однією з провідних форм обміну інформацією, охоплюючи як побутові, так і професійні сфери життя. В умовах глобалізації та поширення цифрових технологій значна частина міжособистісних контактів відбувається саме у віртуальному середовищі, що створює нові умови для реалізації мовних функцій. Фатична функція мови, що переважно розглядається саме в міжособистісному спілкуванні, набуває нових форм та способів реалізації в умовах інтернет спілкування. Особливо в контексті англомовних інтернет чатів саме фатична функція мови залишається недостатньо дослідженою. Наукова **новизна** роботи полягає в тому, що результати можуть бути корисним не лише для теоретичної лінгвістики, а й для практики міжкультурної комунікації та вивчення іноземних мов.

Об'єктом дослідження став англомовний інтернет-дискурс як специфічна форма сучасної комунікації. А **предметом** виступила фатична функція мови та специфіка її реалізації в англомовних інтернет чатах (зокрема, у процесі повсякденного неформального спілкування, що відбувається у чат-додатках для міжкультурної комунікації).

Метою дослідження є з'ясування специфіки реалізації фатичної функції мови в англомовному інтернет-дискурсі та визначення ролі у встановленні,

підтриманні й регулюванні комунікативного контакту між учасниками інтернет спілкування.

Для вирішення мети поставлені такі **завдання**:

1. Надати визначення дискурсу, як основі функціонування мовленнєвого акту та визначити головні характеристики сучасного інтернет-дискурсу та його основні відмінні особливості.
2. Визначити й обґрунтувати оптимальний термін для позначення мовленнєвої практики, що реалізується в цифровому комунікативному середовищі (зокрема в інтернеті та соціальних мережах).
3. Дати загальну характеристику комунікативних функцій мови.
4. Здійснити детальний аналіз фатичної функції мови, виявивши її специфіку та особливості реалізації в інтернет-дискурсі.
5. Проаналізувати поняття феноменів карнавалізації та small talk-у та визначити їх місце в сучасному інтернет середовищі.
6. Проаналізувати джерельну базу та визначити способи реалізації фатичної функції мови.

Виконання поставлених перед дослідженням завдань вимагало застосування комплексу **методів**. Так, дескриптивний метод допоміг зафіксувати й систематизувати мовні одиниці, що виконують фатичну функцію. Метод спостереження дав змогу безпосередньо аналізувати мовленнєву поведінку учасників інтернет-чатів. Опрацювання наукової літератури забезпечило теоретичне підґрунтя, а синтез результатів дозволив об'єднати їх у цілісну систему. Порівняльний аналіз використовувався для зіставлення традиційних і цифрових проявів фатичної функції. Окрім цього, описовий та структурний методи дали змогу простежити закономірності використання мовних одиниць у конкретних ситуаціях і визначити їхні структурні особливості.

Джерельною базою слугував корпус автентичних англомовних діалогів, отриманих шляхом безпосередньої участі у міжособистісній інтернет-

комунікації. Обирання матеріалу здійснювалося за допомогою спеціалізованих додатків для мовного обміну (Tandem, HelloTalk та ін.), що дозволило вести спілкування з носіями англійської мови в умовах реальних комунікативних ситуацій. Усі співрозмовники були проінформовані про мету дослідження та дали згоду на використання їхніх висловлювань у наукових цілях.

Практичне значення роботи полягає в тому, що її результати можна застосовувати для підвищення ефективності онлайн-спілкування та розвитку комунікативної компетентності користувачів. Виявлені особливості фатичних висловлювань допомагають краще зрозуміти, як підтримується контакт у цифровому середовищі. Це може бути корисним у професійних, навчальних і міжкультурних комунікаціях. Окрім того, отримані дані можна використати під час створення навчальних матеріалів з англійської мови, а також у розробці більш природних і гнучких чат-ботів та систем штучного інтелекту.

Апробація результатів дослідження. За результатами дослідження було підготовлено та подано до друку статтю з теми «Реалізація фатичної функції мови в інтернет дискурсі (на матеріалі англійськомовних чатів)» загальним обсягом 66 сторінок.

Наукова новизна полягає у недостатній кількості даних з реалізації фатичної функції мови в умовах неформальної комунікації в інтернет просторі.

Обсяг та структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних теоретичних джерел. Обсяг основної частини роботи становить 58 сторінок, загальний обсяг 70 сторінок. Список використаної наукової і довідкової літератури містить 50 найменування, з яких 23 іншомовних джерел. Список використаних джерел налічує 50 джерел та 3 джерела ілюстративного матеріалу, включаючи 1 апробацію.

РОЗДІЛ 1. РЕАЛІЗАЦІЯ ФАТИЧНОЇ ФУНКЦІЇ МОВИ В ІНТЕРНЕТ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНИХ ЧАТІВ)

1.1 Теоретичні засади класифікації дискурсу та специфіка інтернет-дискурсу як окремого його типу

Сучасна комунікація дедалі частіше відбувається в цифровому просторі, де змінюються як засоби передачі інформації, так і сам характер мовної взаємодії. В умовах інтернет-комунікації важливою стає не лише передача змісту, а й підтримання контакту між співрозмовниками. Саме тому фатична функція мови привертає дедалі більше уваги дослідників. Для розуміння механізмів реалізації цієї функції необхідно насамперед звернутися до поняття дискурсу, його природи, типів та особливостей функціонування в онлайн-середовищі.

Відповідно до короткого тлумачного словнику лінгвістичних термінів дискурс – це зв'язане мовлення в конкретних соціокультурних, психологічних умовах. Дискурс відбиває ситуацію безпосередньої мовної діяльності з урахуванням форми спілкування, поведінки, міміки, жестів мовця. [6; с. 47-48] .У другій половині 20 ст. мовознавці почали робити спроби поєднати поняття тексту та мовлення з комунікативною ситуацією, в якій воно відбувається. Якщо раніше лінгвістів цікавило питання «Як побудована мова?», то в цей період вони починають шукати відповіді на питання «Як функціонує мова?». Спроба пояснити цей комплексний характер комунікації призвела до використання терміну *дискурс*. [7; С. 5] Уперше термін *discourse* у науковий обіг увів Зелліг Гарріс у 1952 році – в межах терміносполучення *discourse analysis*, що позначало метод аналізу зв'язного мовлення або письма. [36, с. 1-30; 474-494]

Одним із найвпливовіших у сучасному мовознавстві є підхід до тлумачення дискурсу, запропонований Т. ван Дейком, який визначає його як

зв'язний текст у поєднанні з екстралінгвістичними чинниками – прагматичними, історичними, соціокультурними, психологічними тощо. Учений наголошує, що дискурс слід розглядати як комунікативну подію, що передбачає участь щонайменше двох суб'єктів – мовця та адресата. На відміну від тексту як статичного явища, дискурс є процесом актуалізації цього тексту в конкретних ментальних і прагматичних умовах. [35, с. 367]

Незважаючи на усталеність поняття, типологізація дискурсу й досі залишається складним і дискусійним питанням у лінгвістиці, оскільки дискурс поєднує в собі як мовні, так і позамовні чинники, що зумовлюють багатовимірність підходів до його класифікації.

У сучасній лінгвістиці класифікація дискурсу здійснюється на основі різноманітних ознак і характеристик. Зокрема, у межах критичного дискурсивного аналізу Т. ван Дейк виокремлює такі типи дискурсу, як політичний, медичний, юридичний, освітній, науковий, медіа-дискурс, а також корпоративне мовлення й тексти. [3; с. 312]

До проблеми типологізації дискурсу активно звертаються й українські дослідники. Так, Н. П. Карпчук визначає тип дискурсу як клас текстів, об'єднаних загальною комунікативною метою, які застосовуються в типових ситуаціях спілкування, мають однакову прагматичну установку та спільні лінгвостилістичні риси. [8; с. 11]

У такому підході тип дискурсу варто розглядати не лише як формальну мовну категорію, а як складну комунікативну одиницю, що формується під впливом соціальних, культурних, прагматичних і ситуативних чинників.

До різних класифікацій типів дискурсу українська дослідниця Ю. В. Матюхіна додає поняття фатичного метадискурсу, що постає особливою формою мовленнєвої взаємодії з головною метою регулювання комунікації – встановлення, підтримання чи завершення контакту між співрозмовниками. Він виконує передусім соціально-регулятивну функцію, а його структура визначається такими категоріями, як інтенціональність, інформативність, ситуативність, комунікативність, контекстуальність і топікальність. У межах

соціолінгвістичного підходу фатичний дискурс реалізується в соціально зумовлених ситуаціях – від буденного спілкування до інституційної взаємодії, охоплюючи жанри вітання, прощання, флірту чи застільних розмов. [17; с. 41]

В українському мовознавстві І. С. Шевченко та О. І. Морозова розробили багаторівневий підхід до типології дискурсу, що ґрунтується на низці категоріальних ознак: адресатності, ситуативності, інформативності, інтенціональності, дискурсивних стратегіях і тактиках, когезії, когерентності, інтертекстуальності та інтердискурсивності. Ці характеристики дослідниці пропонують аналізувати крізь призму семіотичної моделі – за формальними, функціональними та змістовими критеріями. Відповідно, дискурси можуть розрізнятися за формою реалізації (усний/письмовий), видом мовлення (монологічний/діалогічний), адресатним чинником (інституційний/персональний), комунікативними настановами (аргументативний/гармонійний), а також за соціальними характеристиками учасників. Важливим у цьому підході є соціально-ситуативний параметр, який зумовлює поділ на політичний, адміністративний, юридичний, військовий, релігійний, медичний, діловий, рекламний, педагогічний, спортивний, науковий, електронний (інтернет-дискурс), медійний тощо. [27, с. 233–236]

А. Д. Белова розробила типологію дискурсів, що ґрунтується на двох ключових параметрах: сфері функціонування та характері комунікації. Відповідно до першого чинника – сфери реалізації мовленнєвої діяльності – виокремлюються такі типи дискурсу: академічний, бізнес-дискурс, дипломатичний, дискурс переговорів, політичний, педагогічний, рекламний, релігійний, риторичний, сімейний, медичний, психотерапевтичний / нейролінгвістичне програмування, юридичний, ергодічний, а також інтернет-дискурс. За другим параметром – характером комунікації – дискурси класифікуються як спонтанні та підготовлені, офіційні й неофіційні, чоловічі, жіночі, дитячі, підліткові, дискурси осіб похилого віку, а також аргументативні, конфліктні, авторитарні, лайливі. [2, с. 304]

Дослідження І. С. Шевченко та О. І. Морозової, а також класифікація А. Д. Белової показують, що дискурс доцільно розглядати як комплексну комунікативну систему, здатну адаптуватися до різних сфер функціонування та стилістичних варіацій мовлення.

Особливе місце серед різновидів посідає інтернет-дискурс, який у сучасних умовах цифрової комунікації набуває дедалі більшого значення і потребує окремого аналізу. Його соціокультурні, прагматичні та технічні риси формують нові типи комунікативних практик, що суттєво відрізняються від традиційних моделей дискурсу.

Інтернет спілкування має характерні тільки для нього лінгвістичні особливості, але через новизну феномену не існує одного унікального усталеного терміну для посилання на нього.

Деякі дослідники, зокрема Д. Крістал, пропонують використовувати термін *нетмова* (*netspeak*) як узагальнення специфічного мовного різновиду, характерного для спілкування в Інтернеті. [Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of Language, 1987, p. 472] Інші науковці вживають поняття *комп'ютерний дискурс* [38, с. 62–64], *комп'ютерно-опосередковане спілкування*, *електронний дискурс* [44, с. 20], *Інтернет дискурс* [5; С. 74–78] тощо – кожен із яких акцентує на певних технічних або функціональних параметрах мовленнєвої взаємодії в мережі. Така варіативність термінів відображає складність явища, яке поєднує риси усного й писемного мовлення, демонструє міжжанрову гнучкість і високий ступінь ситуативної адаптивності.

У межах цього дослідження більш доцільним видається використання терміна *Інтернет дискурс*, оскільки він найточніше репрезентує мовленнєво-комунікативну діяльність, що реалізується саме в цифровому середовищі, зокрема в соціальних мережах, месенджерах, форумах та інших онлайн-платформах. Такий підхід дозволяє врахувати специфіку як технічного каналу, так і соціального контексту спілкування між реальними учасниками, що є ключовим для аналізу інтернет-комунікації. У цьому контексті слушною є позиція Кокнової Т.А., яка розглядає Інтернет-дискурс як когнітивно-

комунікативний простір, що охоплює різноманітні жанрові форми онлайн- та офлайн-комунікацій і включає не лише спілкування у всесвітній мережі, а й у локальних мережах. Дослідниця підкреслює, що, попри штучність середовища, взаємодія комунікантів у межах Інтернет-дискурсу відтворює риси реальної мовної комунікації завдяки використанню спеціальних прийомів і засобів. [11; с. 53]

Інтернет-дискурс обґрунтовано виокремлюють як самостійний тип дискурсу передусім за критерієм каналу комунікації. На відміну від традиційних типів (усного чи письмового), які реалізуються через безпосередню або опосередковану взаємодію між учасниками спілкування, інтернет-дискурс здійснюється за допомогою цифрових технологій і функціонує переважно у віртуальному просторі. Такий спосіб передавання інформації зумовлює низку специфічних характеристик: технічну опосередкованість, мультимодальність, синхронність або асинхронність, потенційно масовий або невизначений характер адресата. У цьому контексті доречно апелювати до праць І. С. Шевченко та О. І. Морозової, які в межах соціально-ситуативного підходу розглядають «електронний» або «комп'ютерний» дискурс як окрему типологічну одиницю. [27, с. 233–236] Підтвердженням автономного статусу інтернет-дискурсу також виступає типологія А. Д. Белової, де він фігурує поряд з іншими видами дискурсу, такими як політичний, юридичний, академічний тощо. Таким чином, канал комунікації як техніко-семіотичний чинник відіграє визначальну роль у формуванні структурно-прагматичних особливостей цього типу дискурсу. [2; с. 304]

Особливістю Інтернет дискурсу зокрема може бути те, що учасником комунікації в Інтернеті може стати будь-яка людина, незалежно від її географічного розташування, часових рамок або соціального статусу. Така відсутність просторово-часових обмежень принципово відрізняє інтернет-дискурс від традиційних форм спілкування. Якщо у випадку безпосереднього усного мовлення комунікантам необхідно перебувати в одному місці та в один і той самий момент часу, аби забезпечити фізичний контакт і спільність контексту,

то віртуальна взаємодія долає ці бар'єри, дозволяючи підтримувати зв'язок у режимі реального часу або асинхронно.

Інтернет-дискурс передбачає можливість миттєвого обміну повідомленнями, участі у спільних обговореннях і створення комунікативних спільнот, члени яких можуть ніколи не зустрічатися особисто. Ця особливість сприяє формуванню нових соціальних практик і моделей взаємодії, що не лише розширюють межі комунікації, а й створюють власні правила, норми і традиції мовного спілкування. [28, с. 64]

Однією з характерних рис інтернет-дискурсу є відсутність чітко вираженої візуальної соціальної, гендерної чи вікової ідентифікації комунікантів, що істотно відрізняє його від більшості традиційних дискурсів, у яких ці параметри є очевидними та часто визначальними для ходу й стилю комунікації. [28, с. 64] У віртуальному середовищі фізичні характеристики особи залишаються прихованими, а отже, не справляють безпосереднього впливу на процес спілкування. Замість соціальних маркерів реального світу у віртуальній комунікації діють умовні, часто штучно створені ролі та моделі поведінки, які визначаються специфікою онлайн-ресурсу, правилами платформи або внутрішніми нормами конкретної спільноти. Водночас інтернет-дискурс, попри свою доступність, обумовлений наявністю технічних ресурсів: необхідністю мати доступ до інтернету, пристрій для комунікації та базові цифрові навички. Віртуальний простір, що не обмежується географією чи часовими рамками, створює нові форми соціальної взаємодії, в яких учасники можуть вільно комунікувати незалежно від свого фізичного положення, соціального статусу чи належності до певної демографічної групи.

Відповідно до Н. Щкворченко, віртуальний дискурс має низку конститутивних ознак, які виокремлюють його як окремий тип дискурсу з урахуванням специфіки цифрового середовища. До таких ознак належать:

- цифровий сигнал як канал комунікації, що забезпечує передавання повідомлень у технічно опосередкованій формі;
- віртуальність, яка проявляється у взаємодії з уявним або анонімним

співрозмовником;

– дистантність, тобто просторово-часове розмежування між комунікантами;
– опосередкованість, адже спілкування здійснюється за допомогою електронних засобів;

– комбінування різних типів дискурсу, що виявляється в інтеграції елементів наукового, публіцистичного, ділового, побутового тощо;

– специфічна комп'ютерна етика – сукупність неписаних норм і правил поведінки у віртуальному просторі, яка формується у межах цифрової культури.

[28, с. 64]

У дискурсивному плані інтернет-комунікація включає такі мовні дії, як повідомлення, розповідь, міркування, аргументація, доказ, тобто використовує засоби, характерні як для офіційного, так і для неофіційного спілкування. Крім того, інтернет-тексти часто мають гіпермедійні структури, поєднуючи текстові фрагменти з графікою, зображеннями, таблицями, аудіо- та відеоматеріалами – наприклад, освітніми відео або аматорськими фільмами – що створює багаторівневий, мультимодальний інформаційний простір.

Через багатофункціональність і поліжанровість цифрового середовища інтернет-дискурс охоплює широку палітру жанрових форм, які формуються за різними критеріями. У науковому дискурсі виділяють кілька підходів до класифікації жанрів онлайн-комунікації: за структурно-композиційними особливостями, наміром висловлювання, принципом взаємодії між учасниками, комунікативними функціями, тематикою, ситуацією використання та походженням.

За структурно-композиційним критерієм виділяють дискурсоформуючі жанри: електронний лист, форум, гостьова книга, чат, блог, миттєві повідомлення тощо. За інтенційною ознакою серед дискурсонабутих жанрів можна виділити флейм, віртуальний флірт, мережевий роман, спам, «креатифф». Залежно від принципу взаємодії розрізняють жанри індивідуального характеру (e-mail, SMS, месенджери) і масового спрямування (вебсайти, блоги, віртуальні світи). Тематична класифікація дозволяє поділити жанри на

загальноінформаційні, науково-освітні, художні, розважальні, ділові та ті, що виникають у непрофесійному спілкуванні. За функціональною спрямованістю можна говорити про інформативні жанри (вебкаталоги, енциклопедії), директивні (банери, оголошення), фатичні (чати, форуми), презентаційні (вебсторінки), естетичні (фанфіки), розважальні (ігри, віртуальні світи) тощо.

Окрему увагу привертає класифікація за походженням: жанри, запозичені з офлайн-комунікації (реклама, анотації, резюме), та чисто мережеві форми (форум, чат, соцмережа, ігровий портал). Така стратифікація підтверджує унікальність інтернет-дискурсу як середовища, що не лише адаптує існуючі жанри, а й породжує нові, специфічні для цифрової комунікації.

Таким чином, віртуальний дискурс як багатоконпонентне, мультимодальне явище об'єднує різні форми та жанри мовлення в електронному середовищі й формує особливий комунікативний простір із власними нормами, структурою та функціями. Унаслідок цього спостерігається трансформація мовної системи, яка пристосовується до нових умов цифрового спілкування. Зміни стосуються різних рівнів – від лексики та граматики до жанрово-стилістичних особливостей, зміщення між писемною та усною формами мовлення, а також модифікації комунікативних стратегій і тактик. Користувачі соціальних мереж і месенджерів поступово сформували власний тип мовної поведінки, що відповідає потребам швидкої, гнучкої та експресивної взаємодії. Тому опанування цієї специфіки є необхідною умовою ефективної участі в онлайн-комунікації. [24, с. 92–95]

Інтернет-дискурс вирізняється низкою граматичних і графічних особливостей, які стали спільними для більшості цифрових платформ. Однією з найхарактерніших рис є активне використання скорочень, аббревіатур та акронімів (наприклад, WFH – *work from home*, AFAIK – *as far as I know*, IKR – *I know, right*). Вони не закріплені за конкретною соцмережею, а функціонують як універсальні елементи онлайн-комунікації. До мовних інновацій належать також неологізми, утворені за допомогою афіксації, складання або словотворчої гри, які часто переходять в інтернет-сленг (наприклад, *Yaaaas, fam, It's lit*).

Додатковими засобами експресії стають нестандартне використання пунктуації, варіативність реєстру (великі/малі літери), а також активне застосування емотиконів і неалфавітних графічних знаків. Загалом мовні практики в інтернеті демонструють тенденцію до економії, гнучкості та креативності, що відповідає швидкому темпу і неформальному характеру цифрового спілкування.

Ще однією характерною лексичною ознакою є так звані **еративи** – слова із навмисно спотвореною формою, що відхиляється від граматичних норм, але залишається зрозумілою для адресата. Порушення орфографії в таких випадках не вважається помилкою в традиційному сенсі, а виступає свідомою мовленнєвою стратегією: економією часу, передачею неформального тону або іронії. Еративи трапляються як у приватному, так і в публічному спілкуванні – наприклад, у дописах офіційних акаунтів брендів, які прагнуть налагодити «близьке» спілкування з аудиторією.

Такі слова можуть виникати випадково, як результат друкарської помилки, або бути частиною сталого інтернет-жаргону: *wut* замість *what*, *dat* – *that*, *luv* – *love*, *cuz* – *because* тощо. Ці одиниці свідчать про гнучкість цифрової мови та її прагнення до неформальності, експресивності й стилістичної оригінальності. Таким чином, еративи доповнюють загальну картину лексичних інновацій в англomовному інтернет-дискурсі. [14; с 75]

Загалом, інтернет-дискурс як окремий тип комунікації вирізняється специфічними структурними, функціональними та мовними рисами, що зумовлені цифровим каналом передачі інформації, віртуальністю взаємодії, дистанційністю та гібридністю форм. Йому властиве широке жанрове різноманіття, яке охоплює як традиційні, так і суто мережеві формати спілкування. У мовному плані інтернет-дискурс прагне до лаконічності, креативності та виразності: це проявляється у використанні акронімів, скорочень, неологізмів, еративів, а також у свідомому порушенні орфографічних і граматичних норм з комунікативною метою. Усе це свідчить про динамічний і трансформативний характер мови в інтернет-середовищі, яка постійно адаптується до потреб користувачів і специфіки цифрового простору.

1.2 Комунікативні функції мови в дискурсі

Комунікативні функції мови є ключовим аспектом мовленнєвої діяльності, адже саме вони забезпечують ефективну взаємодію між учасниками дискурсу. Їхнє вивчення у контексті дискурсивної практики допомагає зрозуміти, як формується значення, передається інформація та регулюються соціальні відносини. Дискурс як цілісне мовне явище охоплює не лише мовні знаки, а й контекстуальні, прагматичні та соціокультурні чинники, що впливають на реалізацію намірів мовця. Аналіз комунікативних функцій у межах дискурсу дає змогу глибше зрозуміти мовні стратегії, які забезпечують взаєморозуміння та ефективне спілкування в різних соціальних ситуаціях.

При дослідженні функцій мови важливо розрізнити поняття «функція мови» та «функція мовної одиниці». Функція мовної одиниці протиставляється її формі, причому як форма, так і функція є інтралінгвістичними явищами. Натомість функція мови протиставляється екстралінгвістичним аспектам, що стосуються суспільного призначення мови та її ролі в соціальному житті. Водночас «функції окремих частин мови (одиниць, категорій тощо) інтегровані у ширшу систему функцій мови і мовлення, і їх прояв залежить від цієї системи». Таким чином, функції мови слід розглядати як сукупність соціальних та комунікативних призначень, які визначають роль окремих мовних одиниць (лексем, синтаксичних конструкцій, стилістичних засобів тощо) у мовленнєвій діяльності. [1, с. 9]

Лінгвісти виділяють різноманітні кількісні та якісні переліки функцій мови. Сучасна лінгвістика віддає перевагу ширшому комплексу функцій. До цього комплексу належать:

- референтивна функція, пов'язана з орієнтацією на референт і контекст;
- імперативна (апелятивна) функція, що спрямована на адресата тексту;

- емотивна (експресивна) функція, яка відображає емоції мовця та його ставлення до висловлюваного;
- фатична функція, що забезпечує організацію комунікативного контакту;
- естетична (поетична) функція, зосереджена на мовному висловленні як такому, заради його художньої форми. [1, с. 10]

Референтивна функція мови пов'язана з орієнтацією мовленнєвого акта на зовнішню, позалінгвістичну реальність – конкретні об'єкти чи явища, про які йдеться у висловлюванні. В її основі лежить референтивна теорія, відповідно до якої кожне слово має свій предметний відлік – референт, що і визначає його значення. Референтом виступає певний фрагмент навколишнього світу, на який указує мовний знак, забезпечуючи тим самим передачу інформації про дійсність. Отже, референтивна функція покликана встановлювати зв'язок між мовою та об'єктивною реальністю, що є необхідною умовою для точного й однозначного комунікативного обміну. [10; с 35]

Імперативна функція мови проявляється у прагненні мовця викликати певну реакцію від адресата – це може бути відповідь, дія, жест чи будь-яка інша форма відгуку. Її основна мета полягає у впливі на поведінку або свідомість співрозмовника. Тісно пов'язана з нею й апелятивна (звертальна) функція, адже здійснити вплив неможливо без попереднього привернення уваги адресата. У мовленні ця функція реалізується через різні засоби: наказові конструкції, прохання, спонукальні висловлювання чи навіть риторичні запитання. Вона є важливою складовою міжособистісної комунікації, адже така взаємодія має не лише інформативний, а й регулятивний характер. [13; с. 198]

Емотивна функція мови пов'язана з вираженням внутрішнього емоційного стану мовця та його ставлення до предмета мовлення. Вона реалізується за допомогою різних засобів – інтонації, емоційно забарвленої лексики, вигуків чи спеціальних синтаксичних конструкцій. У лінгвістиці емоцій ця функція вважається однією з базових, адже вербальне вираження почуттів є невід'ємною частиною людського спілкування. Категорія емотивності, що лежить в основі цієї функції, допомагає аналізувати внутрішню

форму мовлення і водночас відкриває шлях до глибшого розуміння особистості мовця. Емоційність як психологічна риса трансформується в тексті у мовну категорію емотивності, яка відображає дійсність крізь призму суб'єктивного досвіду та переживань. [22, С. 140]

Фатична функція мови відіграє важливу роль у встановленні, підтриманні та завершенні контакту між співрозмовниками. На відміну від інших функцій, які зосереджені на змісті чи емоційному забарвленні висловлювання, вона спрямована передусім на сам факт спілкування. Її реалізація виявляється у використанні мовних засобів, що допомагають розпочати розмову, підтримати комунікативний тонус, перевірити увагу співрозмовника або підкреслити соціальну взаємність.

Завдяки цій функції мовець може гнучко керувати перебігом взаємодії: утримувати чи передавати ініціативу, коригувати хід бесіди, звертатися до емоцій адресата й створювати комфортну атмосферу для спілкування. Тому фатична функція має значний прагматичний потенціал і є невід'ємною складовою ефективною мовної взаємодії. [9; С. 374]

Естетична функція мови полягає в її здатності слугувати засобом створення художньої форми, спрямованої на естетичне сприйняття та переживання. Вона реалізується переважно в художньому, поетичному та публіцистичному мовленні, де увага зосереджується не лише на змісті висловлювання, а й на самій формі його подачі. Мова в цьому контексті виступає не лише інструментом комунікації, а й основою культури, джерелом і засобом творення духовних цінностей. Естетична функція активізує ресурси звукової організації мовлення, образності, стилістичних прийомів і мовної гри, забезпечуючи виразність, емоційну глибину й художню завершеність тексту. Вона формує особливу сферу мовної діяльності, у якій комунікація відбувається не лише заради передачі інформації, а й заради самого мовного акта як естетичного явища. [13; с. 198]

Отже, функції мови утворюють багатовимірну систему, що охоплює різні аспекти спілкування: передавання інформації про об'єктивну реальність

(референтивна функція), вплив на адресата (імперативна), вираження емоцій (емотивна), встановлення та підтримання контакту (фатична) й створення естетичного ефекту (естетична). Кожна з них виконує свою особливу роль у процесі мовленнєвої взаємодії, але водночас тісно переплітається з іншими в межах дискурсу. Усвідомлення їхньої природи та способів реалізації допомагає краще зрозуміти мову як складне соціокультурне явище й дає змогу ефективніше аналізувати різні форми мовної комунікації.

1.3 Фатична функція мови та її характеристики

Фатична функція мови є однією з ключових складових мовленнєвої взаємодії. Її головне завдання полягає не у передаванні нової інформації, а у встановленні, підтриманні або завершенні комунікативного контакту між співрозмовниками. Таке мовлення відіграє важливу роль у регуляції міжособистісних стосунків, забезпечує невимушений перебіг розмови та створює сприятливий психологічний клімат для обміну інформацією. Фатичні висловлювання можуть бути як вербальними, так і невербальними, вони зазвичай стереотипні, емоційно забарвлені та відносно незалежні від змісту повідомлення.

Фатична функція належить до базових функцій мови, оскільки саме в ній найповніше реалізується головне призначення мови – служити інструментом спілкування, сприяти ввічливій та приємній взаємодії, формувати дружні зв'язки, не переслідуючи мети передавати інформацію чи ідеї. На думку дослідників, одиниці фатичної комунікації варто розглядати як неінформативні висловлювання, які співрозмовники обмінюються для підтримання контакту – з поваги, ввічливості або щоб уникнути мовчання. Такі метакомунікативні одиниці виконують допоміжну роль, обслуговуючи сам процес ведення розмови. [42, с. 121-123]

На думку П. Браун та С. Левінсона, фатичні комунікативні акти становлять специфічну стратегію мовленнєвої ввічливості, адже під час розмови «на загальну тему» виявляється зацікавленість особистістю співрозмовника, підкреслюється спільність інтересів між адресантом і адресатом, що, у свою чергу, сприяє зменшенню потенційних комунікативних втрат, яких може зазнати учасник діалогу. [31, с. 154]

Тобто фатична метакомунікація не передбачає передачі важливої інформації чи повідомлення змісту, що має практичну цінність, як це властиво інформативному спілкуванню. Її сутність полягає у взаємному обміні люб'язностями, спрямованому на підтримання соціального контакту та створення сприятливої атмосфери взаємодії. У межах такого спілкування мовленнєві процеси не потребують інтелектуального чи емоційного напруження, адже головним є не зміст висловлювань, а сам факт їх обміну. Подібне розуміння відображає нормовану, етикетну модель поведінки учасників комунікативного акту, у якій пріоритет надається дотриманню правил ввічливості та підтриманню позитивного емоційного тла діалогу.

За Вестом і Тернером [47, с. 120], фатична комунікація складається зі слів і фраз, призначених виключно для встановлення міжособистісного контакту та не призначених для буквального розуміння. Такий тип спілкування можна вважати «змістово порожнім», оскільки від слухача не очікується аналізу значення висловлювання – важливо лише відповісти на ввічливий контакт. Наприклад, фраза «Ні, how are you doing?» зазвичай не передбачає детальної розповіді, а лише слугує способом підтримати розмову. У подібному мовленні головним є не інформативна цінність чи оригінальність висловлювань, а сам факт їх вимови, щоб уникнути паузи та створити комфортну атмосферу для співрозмовників. Фатична комунікація часто має форму сталих вербальних кліше, з обмеженого набору стереотипних фраз, як-от привітання чи *small talk*, що допомагають налагоджувати та підтримувати соціальні зв'язки. Дослідники характеризують функції фатичної комунікації таким чином:

1. Ведення розмови заради самого факту спілкування.

2. Використання мови для підтримання взаємин.
3. Спілкування, у якому пріоритетними є міжособистісні цілі, а не точність чи інформативність повідомлення.

[50, с. 3]

Засоби фатичної функції мови являють собою специфічні мовні формули, призначені для встановлення, підтримання та завершення комунікативного контакту між співрозмовниками. Вони сигналізують про готовність учасників до взаємодії, демонструють ввічливість і дотримання соціальних норм, а також запобігають виникненню комунікативних пауз. У межах міжособистісного спілкування ці засоби не несуть значного інформативного навантаження, але забезпечують сприятливий психологічний клімат у розмові.

До основних девайсів фатичної комунікації належать засоби відкриття та закриття взаємодії, що реалізуються через усталені форми привітань, прощань та розмовного «розігріву». Вони формують початковий та фінальний етапи контакту, сигналізуючи про готовність учасників увійти в діалог або завершити його.

Важливу роль відіграють також апелятивні одиниці, тобто слова або словосполучення, що використовуються для звернення до когось або чогось, та відповідні реакції на них, які дозволяють підтвердити отримання повідомлення, проявити зацікавленість та підтримати взаємодію.

Іншим різновидом девайсів є сполучні елементи або «комунікаційний шум» (“noises of communication”), які виконують функцію заповнення комунікативних проміжків та забезпечення плавності розмови. До цього ж кола належать вербальні заповнювачі та мовні хеджі (лінгвістичні засоби, які використовуються для пом’якшення або невизначеності висловлювань з метою зменшення категоричності тверджень), що сприяють утриманню мовного ходу, дозволяють мовцям виграти час для обдумування подальшої репліки та зменшують категоричність висловлювань.

Усі ці засоби, функціонуючи переважно на фатичному рівні, виконують важливу соціально-комунікативну роль – вони підтримують безперервність взаємодії та формують позитивний фон міжособистісних відносин.

На реалізацію фатичної функції мови впливає широкий спектр чинників, які визначають особливості комунікативної взаємодії.

Соціокультурний контекст комунікації істотно впливає на реалізацію фатичної функції мови, зокрема формальність або неформальність ситуації визначає вибір відповідних мовних засобів для підтримання контакту. У формальних взаємодіях переважають стандартні ввічливі формули, тоді як у неформальних – розмовні й менш офіційні вислови.

Статус мовців і їхні соціальні ролі зумовлюють рівень ввічливості, дистанції та використання спеціалізованих форм звертань, що безпосередньо впливає на спосіб підтримання контакту. Наприклад, спілкування між особами з різним соціальним становищем часто характеризується застосуванням більш формальних і коректних мовних засобів з боку менш авторитетного учасника.

Демографічні чинники, зокрема, вік і стать мовців, також відіграють важливу роль у виборі засобів фатичної функції. Молодші співрозмовники надають перевагу неформальним, швидким формам підтримки контакту, тоді як старші – більш конвенційним і структурованим. Стать може відобразитися у специфічних мовленнєвих стереотипах, які впливають на стиль комунікації та способи встановлення соціальних зв'язків.

Особливе значення має мовне середовище, зокрема офлайн або онлайн форма спілкування. Онлайн-комунікація, що часто характеризується відсутністю невербальних сигналів та швидкістю обміну повідомленнями, призводить до використання спрощених, іноді більш неформальних фатичних формул, тоді як офлайн-взаємодія передбачає більш багатий репертуар засобів підтримання контакту, включаючи інтонацію, жести та інші невербальні елементи.

Отже, фатична функція мови є важливим елементом комунікативного процесу, спрямованим на встановлення, підтримання та завершення

міжособистісного контакту. Вона не несе значного інформативного навантаження, а виконує допоміжну роль у створенні сприятливого психологічного клімату, забезпечуючи плавність і невимушеність спілкування. Фатичні висловлювання, які часто стереотипні та емоційно забарвлені, можуть бути вербальними або невербальними і слугують для підтримки соціальних зв'язків, відображаючи культурні та соціальні норми мовленнєвої взаємодії.

Реалізація фатичної функції залежить від багатьох чинників: соціокультурного контексту, статусу та ролей мовців, а також їхніх демографічних характеристик, таких як вік і стать. Особливості мовного середовища – офлайн або онлайн – також впливають на вибір і форму фатичних засобів.

Таким чином, фатична функція є невід'ємною складовою мовленнєвої взаємодії: вона підтримує безперервність і комфорт спілкування, регулює міжособистісні стосунки та формує соціальні зв'язки. Вона реалізується через різноманітні мовні засоби – від усталених фраз привітань і прощань до вербальних заповнювачів і хеджів, які разом створюють позитивний фон комунікації, незалежно від змістової цінності висловлювань.

1.4 Реалізація фатичної функції мови в англomовній інтернет комунікації

Після розгляду загальних характеристик фатичної функції мови доцільно перейти до її особливостей у сучасному цифровому середовищі. Інтернет-дискурс, як специфічна форма комунікації, має низку унікальних рис, які впливають на способи реалізації фатичної функції. Відсутність або обмеженість невербальних засобів, швидкість обміну повідомленнями та асинхронність спілкування створюють нові умови для підтримки комунікативного контакту. У цьому підрозділі буде проаналізовано, як традиційні фатичні засоби адаптуються до онлайн-комунікації, які мовні стратегії стають актуальними, а також які нові форми фатичного спілкування виникають у цифровому просторі.

Інтернет-комунікація в онлайн-чатах відбувається в окремому віртуальному просторі, який часто сприймається як середовище вільного та безцільного спілкування, де обмін повідомленнями служить передусім для підтримки контакту між учасниками. Користувачі мережі активно шукають співрозмовника для продовження діалогу, задовольняючи таким чином свою соціальну потребу у взаємодії. У цьому контексті спілкування набуває фатичного характеру, оскільки головною його функцією стає підтримка самого процесу комунікації, що призводить до створення електронного тексту як результату взаємодії. [23, с. 20]

Як зазначає Поляєва Г.С., одним із ключових кодів чат-комунікації, що визначає її специфіку, є код невимушеного, поверхневого спілкування заради самого спілкування, де домінує фатична функція мови. Такий стиль взаємодії, спрямований на задоволення та розслаблення, можна порівняти з форматом «cocktail party» - неформальної вечірки або зустрічі в кафе. Приєднання до онлайн-сервісів чи чат-кімнат нагадує візит до бару чи кафе, де людина спочатку оцінює, чи хоче залишитися в цьому середовищі. У чатах і на «cocktail party» відбувається хаотичний обмін репліками за участі багатьох осіб, які обговорюють різноманітні, часто не пов'язані теми; кожен прагне привернути до себе увагу, іноді навіть ігноруючи питання співрозмовників. [19; С. 104]

Фатичні засоби у мові користувачів комп'ютерних мереж відіграють ключову роль на всіх етапах комунікативного процесу. Вони починають функціонувати вже на стадії встановлення контакту, коли користувачі звертаються одне до одного, ініціюють діалог і створюють основу для подальшої взаємодії. Під час активної фази спілкування фатичні засоби допомагають підтримувати зв'язок, підтверджувати увагу співрозмовників, зберігати взаємну орієнтацію в дискурсі і уникати комунікативних розривів. Нарешті, на завершальному етапі бесіди ці мовні елементи сприяють ввічливому та структурованому закінченню розмови, дозволяючи коректно «покинути» діалог, зберігаючи при цьому позитивні взаємини між учасниками. Таким чином, фатична функція мови в інтернет-комунікації стає універсальним

інструментом, який забезпечує безперервність та ефективність комунікативного процесу в різних його фазах.

Чати можна класифікувати залежно від часу їхнього функціонування: вони бувають асинхронними, коли обмін повідомленнями відбувається з затримкою, та онлайн-чати, що передбачають миттєвий обмін інформацією в реальному часі. Фактор синхронності/асинхронності був одним із перших, визначених для цього типу комунікації. [37, с. 398–402]

Відтермінована комунікація є менш формальною та більш наближеною до усного мовлення, ніж миттєва. Ландерт і Джакер навіть запропонували спеціальний термін для її позначення — мова комунікативної безпосередності. [41, с. 1425]

Існує також інший поділ, який включає різні типи чатів: миттєві повідомлення, новинні групи, онлайн-конференції, дискусійні форуми, розсилки електронної пошти та IRC. Особливості фатичної функції мови в таких різновидах спілкування значною мірою залежать від їхнього формату: у режимі реального часу фатичні засоби спрямовані на швидке встановлення та підтримку контакту, тоді як в асинхронних формах – на збереження зв'язку в умовах часової відстрочки обміну повідомленнями. [48, с. 210]

В інтернет-середовищі спілкування часто набуває форми полілогу – одночасної взаємодії не лише двох, а й кількох учасників, які ведуть обмін повідомленнями у груповому чаті. Така особливість відрізняє віртуальну комунікацію від традиційного діалогу, де зазвичай беруть участь лише двоє співрозмовників.

Мовна реалізація засобів фатичного спілкування значною мірою залежить від особливостей комунікативного середовища, у якому відбувається обмін повідомленнями. У випадку чат-комунікації ця ситуація відзначається поліфонічністю – текст формується як полілог, що розгалужується на кілька паралельних діалогів, відповідно до кількості активних учасників. Незважаючи на наявність технічних засобів, що забезпечують структурованість обміну репліками, у чатах часто трапляються комунікативні збої: узгодженість

висловлювань порушується, а зв'язок між співрозмовниками втрачається. Для відновлення та підтримання цілісності комунікації застосовуються різноманітні фатичні інструменти, що спрямовані на встановлення і збереження контакту.

Крім того, у віртуальному просторі користувач має можливість тимчасово покинути мережу, не втрачаючи попереднього контексту розмови – всі надіслані і отримані повідомлення зберігаються в пам'яті пристрою. Такий перерив комунікації зазвичай супроводжується спеціальними репліками, які виконують функцію підтримання контакту, сигналізуючи співрозмовникам про тимчасову відсутність і намір повернутися до спілкування. Саме ці фатичні засоби стають важливим механізмом збереження соціального зв'язку у віртуальному дискурсі.

Таким чином, на основі аналізу чат-комунікації можна стверджувати, що більшість користувачів прагнуть підтримувати і розвивати контакти з іншими учасниками мережі, уникаючи конфліктів і мовленнєвих непорозумінь. У зв'язку з цим засоби фатичного спілкування, різноманітні за формою і функцією, посідають ключове місце серед мовних одиниць, що активно використовуються в чатах для забезпечення плавності і безперервності комунікативного процесу. [19; С. 104]

Порівнюючи фатичну функцію мови у живому спілкуванні та інтернет-чатах, можна зробити кілька висновків. У живому спілкуванні вона проявляється через різноманітні вербальні та невербальні засоби – усмішки, кивки, фрази-привітання, короткі реакції на слова співрозмовника. Ці сигнали не несуть значущої інформації, але демонструють увагу, розуміння та готовність підтримувати діалог. Завдяки фатичній функції люди формують емоційний контакт, відчують соціальну близькість та координують взаємодію в реальному часі.

В інтернет-дискурсі, зокрема в чатах і соціальних мережах, фатична функція зберігає свою основну мету – підтримку комунікативного контакту, проте реалізується інакше через специфіку цифрового середовища. Відсутність невербальних сигналів компенсується словесними кліше, емодзі, смайликами та певними стилістичними конструкціями, що допомагають встановити емоційний

зв'язок. Крім того, асинхронність онлайн-спілкування призводить до появи фатичних засобів, спрямованих не лише на моментальний контакт, а й на збереження зв'язку в часі – наприклад, повідомлень про повернення до розмови або вибачень за тривалу відсутність. [45, с. 205]

Таким чином, хоча базова мета фатичної функції – підтримка контакту – залишається незмінною, інтернет-дискурс вимагає її адаптації до цифрового середовища. Замість живих жестів і міміки домінують вербальні та візуальні символи, а формат спілкування стає багатоканальним, що породжує нові мовні стратегії та практики фатичного спілкування.

Підсумовуючи, фатична функція мови в інтернет-дискурсі набуває специфічних рис, зумовлених особливостями віртуального середовища та форматом онлайн-комунікації. Відсутність невербальних сигналів, багатоканальність спілкування, можливість одночасного ведення полілогу, а також асинхронність чи реальновреміньність обміну повідомленнями створюють унікальний контекст для реалізації фатичних засобів. Вони допомагають встановлювати й підтримувати контакт, відновлювати зв'язок після перерв, зберігати соціальну взаємодію та уникати непорозумінь. Отже, у цифровому просторі фатична функція залишається невід'ємним механізмом, що забезпечує ефективність і безперервність комунікативного процесу.

1.5 Поняття карнавалізації в інтернет дискурсі

Особливості чат-комунікації зумовлені соціальними та прагматичними факторами, які досліджуються з огляду на їхній вплив на мовленнєву поведінку учасників спілкування. Спостерігається розмивання меж між суб'єктом і об'єктом комунікації через анонімність авторів, що дає можливість миттєво припинити спілкування в будь-який момент. Відбувається зміна ідентичності, що охоплює різні аспекти: зміну віку, соціального статусу, етнічної приналежності тощо. Оскільки інтернет-середовище надає комунікантам

свободу завдяки анонімності, вони менше залежать від стереотипів у досягненні своїх прагматичних цілей. Такий тип спілкування дозволяє мовцю розширювати свої наміри та поводитися більш вільно і безтурботно. [49, с. 135]

З іншого боку, існує й протилежна точка зору, згідно з якою Інтернет розглядають як чинник, що сприяє відчуженню людини від реального життя. Нові медіа, засновані на інтернет-технологіях, часто прагнуть перетворити будь-який контент, навіть серйозні дискурси, на форму розваги. Дослідники критикують мас-медіа за потурання примітивним смакам, надмірне використання неестетичних тем і сюжетів та порушують питання про причини такого стану. Серед основних чинників поверховості називають комерційну спрямованість сучасних електронних ЗМІ та відсутність у їхній структурі повноцінних текстів у традиційному розумінні. [18; с 104]

Аудіовізуальна культура істотно трансформувала вербальну модель комунікації, адже текст і зображення фактично помінялися ролями: провідну комунікативну функцію нині виконує зображення, тоді як текст має допоміжний характер жальної продукції електронних мас-медіа. [12; С. 7]

Анонімність в інтернет-комунікації суттєво впливає на поведінку користувачів, розмиваючи традиційні межі особистості та соціальних ролей. Завдяки цій свободі учасники спілкування можуть тимчасово відмовитися від усталених норм і соціальних обмежень, змінюючи свою ідентичність за віком, статусом чи іншими ознаками. Така можливість породжує своєрідний "карнавал" у віртуальному просторі, стан, у якому загальноприйняті правила та ієрархії тимчасово скасовуються, а комунікативна взаємодія набуває більш вільного, неформального, часто навіть хаотичного характеру. Феномен карнавалізації в інтернет-дискурсі дозволяє користувачам експериментувати зі своїми ролями, проявляти гумор, іронію, а також створювати нові форми спілкування, що істотно відрізняються від традиційних моделей живого спілкування.

Термін «карнавалізація» був введений для опису особливого впливу, який карнавал має на літературні жанри та дискурс загалом. Карнавалізація – це

явище, що протистоїть усталеним нормам і традиційним уявленням про «нормальне». Карнавал – це справжнє свято часу, свято змін, оновлення та становлення. Походячи зі свят церковного календаря, карнавал спочатку був формальним і суворо регламентованим заходом, що підкреслював соціальні ієрархії та нерівність. Проте під час карнавалу всі соціальні відмінності тимчасово скасовувалися – усі ставали рівними, а звичний порядок речей перевертався догори дригом: мудрі ставали дурнями, багаті – бідними, реальність поєднувалася з фантазією. Це було свого роду «радісне усвідомлення відносності всього». Карнавалізація, таким чином, символізує тимчасове скасування норм ієрархії, звільнення від соціальних обмежень і відкриття простору для вільної, творчої та непередбачуваної взаємодії.

У сучасному інтернет-дискурсі ефект карнавалізації проявляється через анонімність користувачів, які ховаються за «масками» -- ніками та аватарами. Ця анонімність надає користувачам свободу від соціальних ролей і стереотипів, дозволяючи їм тимчасово «скинути» свою офіційну ідентичність і вийти за межі звичних обмежень. Подібно до учасників традиційного карнавалу, інтернет-користувачі можуть вільно експериментувати зі своєю поведінкою, висловлювати думки та емоції, які зазвичай були б неприйнятними або обмеженими у повсякденному житті.

Таким чином, анонімність у мережі виступає своєрідною «маскою», що сприяє карнавальній атмосфері – простір для гри, перевтілення і творчої взаємодії, де встановлені межі соціального статусу і особистої ідентичності розмиваються, створюючи умови для більш вільної та непередбачуваної комунікації.

Цікаво, що явище маскування, яке було характерне для Венеціанського карнавалу XVIII століття, ефективно працювало навіть тоді, коли справжня особа учасника була відома, попри створену ілюзорну анонімність. Маска дозволяла порушувати соціальні бар'єри, даючи змогу спілкуватися з людьми з інших соціальних прошарків чи незнайомцями, забезпечуючи водночас можливість «правдоподібного заперечення» прямої взаємодії. Ця ідея

трансгресивної комунікації, що порушує звичні норми, є актуальною й сьогодні, особливо в контексті соціальних мереж. [33, с. 25]

У сучасних онлайн-платформах маскуванню набуває форми анонімних або напіванонімних акаунтів, нікнеймів, аватарів і навіть віртуального редагування зовнішності на кшталт Instagram-фільтрів. Такий «віртуальний маскарад» створює дистанцію між користувачем і його реальним «я», надаючи почуття свободи та безкарності, що сприяє вільнішій та іноді трансгресивній поведінці – тролінгу, брехні, пасивному спостереженню («лагерству») або пошуку прихованих зв'язків. Соціальні мережі, подібно до карнавалу, стають простором, де нормальні соціальні ролі ієрархії тимчасово розмиваються, а маска, хоч і не фізична, виконує подібну функцію – дозволяє спілкуватися поза ustalеними межами, експериментувати із власною ідентичністю і підтримувати дистанцію. [33, с. 25]

Спостереження за поведінкою користувачів в Інтернеті показує значний вплив анонімності, що виникає у процесі такого спілкування. Через це віртуальне «я» часто не збігається з реальним, іноді суттєво від нього відрізняється. Емоційна поведінка людини в Інтернет-дискурсі може відрізнятися від її поведінки в реальному житті, що зумовлено факторами анонімності та відсутності відповідальності. Аналіз комунікації загалом, а інтернет-дискурсу зокрема, дозволяє зробити висновок, що інтернет-дискурс функціонує в межах віртуальної комунікації, яка підпадає під вплив унікальних технологічних чинників і постійно розвивається. [28, с. 64]

Отже, завдяки явищам карнавалізації та анонімності у віртуальному просторі формується особлива мовна особистість, яка суттєво відрізняється від мовної особистості у реальному світі. Отже, віртуальна мовна особистість має свої унікальні складові і може розглядатися як квазіособистість – вона виконує певні функції в процесі онлайн-комунікації, а потім зникає в межах віртуального простору. Ця особистість характеризується значною свободою та демократичністю поведінки, оскільки має захист анонімності та більшу свободу дій порівняно з реальним життям. Ідентифікувати таку віртуальну мовну

особистість неможливо, адже вона є проміжною між реальною особистістю і вигаданою конструкцією. Особливим є її середовище її «існування» – категорії простору і часу у віртуальному дискурсі не співпадають із реальними, що підкреслює унікальність цієї форми комунікації. Всі ці фактори разом виокремлюють віртуальну комунікацію як новий і ще недостатньо досліджений науковий феномен сучасності. [4; с. 61] Таким чином, вивчення віртуальної мовної особистості відкриває перспективи для глибшого розуміння трансформацій сучасного мовлення та комунікативної культури.

1.6 Феномен *small talk* у сучасній комунікації та інтернет дискурсі

Явище *small talk* в інтернет-комунікації заслуговує окремої уваги через свою здатність формувати соціальні зв'язки у віртуальному просторі. Попри свою зовнішню простоту, такі короткі повідомлення виконують важливу функцію підтримки контакту і створення атмосфери довіри між учасниками спілкування. В умовах онлайн-дискурсу, де відсутні невербальні сигнали, *small talk* набуває особливого значення як засіб пом'якшення взаємодії та збереження соціальної близькості.

Дефініція словосполучення *small talk* наведена у словнику Online Etymology Dictionary як «балаканина, дріб'язкова розмова» [43]. Перша письмова згадка цього виразу датується 1751 роком і зустрічається в «Листах» Честерфілда. [43]

У словнику Oxford Languages *small talk* описується як «ввічлива розмова на неважливі або неконтоверсійні теми, особливо в соціальних ситуаціях» [32]. Особлива увага тут звертається на такі ключові слова, як *polite* (ввічливий, чемний), *unimportant* (неважливий) та *social* (соціальний).

Американський Heritage Dictionary визначає *small talk* як «повсякденну або тривіальну розмову» [29], підкреслюючи два основні аспекти: *trivial* (тривіальність) і *casual* (безтурботність).

Таким чином, *small talk* – коротка, легка, невимушена розмова на побутові або нейтральні теми, яка не має глибокого змісту чи серйозної мети. Вона служить для встановлення або підтримки соціального контакту, створення комфортної атмосфери спілкування і зняття напруги між співрозмовниками. Такий вид розмови часто використовується при знайомствах, у формальних або повсякденних ситуаціях, коли важливо підтримати зв'язок, але не йдеться про обговорення складних чи особистих тем.

Визначення та характеристика *small talk* відкривають шлях до розуміння його соціальної ролі в комунікації. Першим системним дослідженням *small talk* як мовленнєвого жанру вважається монографія німецького лінгвіста К. Шнайдера. Він аналізував *small talk* у повсякденних ситуаціях на матеріалі англійської та американської мов, виділяючи дві основні комунікативні ситуації, в яких цей жанр функціонує, а також їхні ключові функції. [39, с. 38].

Перша ключова функція *small talk* полягає у реалізації принципів ввічливості та зниженні потенційної загрози, яку може нести спілкування з малознайомою або зовсім невідомою особою. Цей тип розмови допомагає заповнити паузи в комунікації, створюючи комфортне середовище для обох учасників. Завдяки цьому зникає відчуття напруги, а взаємодія стає більш природною та прийнятною. Таким чином, *small talk* виступає своєрідним соціальним мастилом, що полегшує початок контакту та зменшує ймовірність конфліктів чи непорозумінь.

Друга функція *small talk* полягає у встановленні та підтримці дружніх соціальних зв'язків. У цьому випадку бесіда виконує роль прояву дружелюбності, формування позитивного іміджу співрозмовника та задоволення «позитивного обличчя» – прагнення бути прийнятим і схваленим у спільноті. Вибір тем для таких розмов зазвичай орієнтується на нейтральні, неконфліктні, загальноприйнятні теми, що підтримують взаємну симпатію і довіру.

З цікавих позицій *small talk* розглядають дослідники Джейн Холмс та Джон Купланд. Дж. Холмс аналізує цей жанр у контексті робочих взаємин,

наголошуючи, що small talk може бути складним для людей з обмеженими когнітивними можливостями через необхідність адаптуватися до соціальних норм і контексту комунікації. Натомість Дж. Купланд підкреслює універсальність small talk як інструменту регулювання статусно-рольових і міжособистісних відносин, наголошуючи на його важливості не лише в повсякденному, а й у професійному спілкуванні. [25, с. 67]

У контексті інтернет-дискурсу small talk набуває нових форм і функцій, адаптуючись до особливостей віртуального спілкування. Онлайн-розмови часто відбуваються у швидкому темпі, з використанням коротких повідомлень і емодзі, що робить small talk більш лаконічним і водночас насиченим емоційним забарвленням. Крім того, анонімність і відсутність безпосереднього контакту дозволяють користувачам легше встановлювати неформальні зв'язки, розмиваючи традиційні соціальні бар'єри і створюючи нові можливості для підтримки дружніх і робочих відносин.

Тож, функції small talk різноманітні і глибоко вплетені у структуру соціальної взаємодії. Вони виходять за межі простої бесіди і виконують важливі комунікативні та соціальні ролі, що допомагають підтримувати гармонійні стосунки між людьми. Small talk не лише заповнює мовні паузи, а й виступає засобом формування першого враження, встановлення довіри та зняття потенційної соціальної напруги.

Дослідники наголошують, що через small talk відбувається регуляція міжособистісних відносин і прояви ввічливості, що особливо важливо у ситуаціях з незнайомими чи малознайомими співрозмовниками. Крім того, ця форма комунікації слугує інструментом підтримки позитивного соціального іміджу, створюючи відчуття доброзичливості та відкритості.

У сучасному інтернет-дискурсі small talk набуває нових форм і значень, пристосовуючись до особливостей онлайн-комунікації. Віртуальне спілкування дає можливість знімати соціальні бар'єри, сприяє анонімності та розширює можливості для неформальних взаємодій. Таким чином, small talk в інтернеті виконує важливу роль у формуванні довіри і підтримці емоційної близькості

між учасниками комунікації, зберігаючи свою основну функцію – згладжувати міжособистісні контакти у цифровому просторі.

Висновки до розділу 1

Отже, дискурс постає як багаторівнева та динамічна комунікативна система. Вона формується під впливом соціальних, культурних і прагматичних чинників. Дискурс виявляє себе у різних формах мовної практики – від спеціалізованих інституційних форматів до повсякденного спілкування.

В типології дискурсу поєднуються формальні, функціональні та соціально-ситуативні параметри, які зумовлюють варіативність реалізації дискурсивних практик у залежності від адресатного чинника, інтенцій мовця й конкретних умов комунікативного акту.

В наш час особливого значення набуває значення інтернет дискурсу, який формується в умовах цифрового середовища та вирізняється гібридністю, мультимодальністю й трансформацією традиційних мовних норм під впливом технічних і соціокультурних чинників. Його жанрова структура є складною та варіативною, оскільки охоплює як жанри, запозичені з офлайн-комунікації, так і новоутворення, властиві виключно цифровому простору, що класифікуються за інтенційними, функціональними, структурними, тематичними й соціальними ознаками. Лінгвістичні характеристики інтернет-дискурсу свідчать про тенденцію до економізації мовлення, прагнення до експресивності та гнучкості, що реалізується через широке використання скорочень, неологізмів, акронімів,

еративів і свідоме порушення граматичних та орфографічних норм із прагматичною метою.

При розгляді різноманітних типів дискурсу особливу роль продовжують відігравати функції мови, бо вони визначають, як формується контакт між комунікантами та реалізуються прагматичні наміри.

В цьому контексті, фатична функція мови є одним із фундаментальних елементів комунікативного процесу, що спрямований на встановлення, підтримання та завершення міжособистісного контакту. Вона не передає нову інформацію, але створює основу для подальшого ефективного спілкування, забезпечуючи плавність та невимушеність взаємодії. Основною її метою є формування сприятливого психологічного клімату, зняття соціальної напруги, а також підтримка міжособистісного контакту. За допомогою фатичних висловів учасники спілкування демонструють свою відкритість, ввічливість та готовність до взаємодії.

В умовах інтернет дискурсу фатична функція мови набуває своєрідних особливостей через специфіку віртуального спілкування – відсутність невербальних сигналів, мультиканальність і асинхронність. Вона підтримує контакт, відновлює зв'язок після перерв і допомагає уникати непорозумінь, забезпечуючи безперервність і ефективність комунікації в цифровому середовищі.

Додатковим чинником, який визначає своєрідність інтернет-комунікації, є явище карнавалізації, що завдяки анонімності та свободі висловлювань створює простір для тимчасового порушення соціальних норм, сприяє емоційному розвантаженню, формуванню почуття спільності й зниженню соціальної напруги через гумор і пародію. Саме в таких умовах формується квазіособистість, відмінна від мовної особистості реального світу, якій притаманна свобода експериментувати з образом, ролями та стилями поведінки.

Нарешті, важливим інструментом підтримання соціальних контактів у віртуальному середовищі є *small talk* – короткі розмови на нейтральні теми, що, попри відсутність глибинного змісту, виконують функцію зняття напруги,

створення дружньої атмосфери й забезпечення плавності комунікації. В онлайн-форматі цей жанр адаптується до швидкого темпу спілкування та характеризується використанням коротких повідомлень і емодзі, які надають взаємодії емоційної забарвленості та невимушеності.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОЯВІВ ФАТИЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ТА ЇЇ РІЗНОВИДІВ В ІНТЕРНЕТ ДИСКУРСІ НА ОСНОВІ АНГЛОМОВНИХ ІНТЕРНЕТ ЧАТІВ

Такі складники як фатична функція мови, явища карнавалізації чи small talk-у є важливими елементами сучасної комунікації, адже саме вони сприяють встановленню та підтримці контакту та створенню атмосфери невимушеності між мовцями. З розвитком цифрових технологій ці прояви дедалі частіше реалізуються в інтернет-дискурсі. Проте зважаючи на особливості інтернет комунікації, вони мають свої особливі риси, що вирізняють цей тип дискурсу серед інших.

2.1 Загальна характеристика матеріалу дослідження

У процесі дослідження фатичної функції мови в інтернет-дискурсі виникає певна методологічна складність, пов'язана з вибором джерела матеріалу та його добором.

З огляду на специфіку реалізації фатичної функції мови, джерелом дослідження були обрані англomовні інтернет-чати, оскільки вони є найбільш природним середовищем для щоденного спілкування. Саме в цьому форматі найяскравіше проявляються такі риси, як прагнення встановити та підтримати

контакт, обмін репліками та інформацією, використання мовних формул для уникнення пауз або створення невимушеної атмосфери. Чати дозволяють досліджувати комунікацію в її природному, спонтанному вигляді, тоді як у більшості формалізованих жанрів інтернет-дискурсу переважає інформативна функція мови.

Після вибору інтернет-чатів як основного джерела матеріалу постала проблема добору даних, адже більшість текстів цифрового спілкування знаходяться в приватних чатах та особистих переписках, доступ до яких обмежений через конфіденційність та етичні міркування. У зв'язку з цим було прийнято рішення самостійно долучитися до англомовної інтернет-комунікації за допомогою спеціалізованих додатків для мовного обміну (зокрема, Tandem, HelloTalk та інші), орієнтованих на спілкування з носіями мови. Такий підхід дозволив отримати автентичний матеріал, що відображає природні стратегії міжособистісної взаємодії в чатах. Всі співрозмовники були проінформовані про мету дослідження та дали згоду на використання їхніх реплік і частин діалогів у наукових цілях, що гарантує дотримання етичних норм.

Таким чином, зібраний матеріал складає корпус автентичних діалогів, отриманих під час безпосередньої участі в англомовному інтернет-дискурсі. Важливою умовою аналізу є не лише сам факт текстової взаємодії, але й врахування параметрів комунікативної ситуації: каналу спілкування, соціально-комунікативних характеристик учасників, тематики обговорень та контекстів, у межах яких реалізуються фатичні стратегії. Розгляд цих складників дозволяє надати загальну характеристику матеріалу та створює підґрунтя для подальшого аналізу.

Отже, зважаючи на пункти, зазначені раніше, проаналізуємо матеріал дослідження. Комунікативна ситуація досліджуваного матеріалу представлена текстовим онлайн-спілкуванням у форматі приватних чатів «один-на-один» у спеціалізованих мобільних застосунках для мовного обміну. Такі додатки створюють можливості контакту між користувачами в режимі реального часу. Важливим зауваженням є можливість часової затримки, що зумовлено

розташуванням співрозмовників в різних часових поясах. Обраний канал комунікації пояснюється його близькістю до повсякденної неофіційної мови, де фатична функція проявляється найбільш природно та системно.

Учасниками комунікації переважно були носії англійської мови з США та Великої Британії у віці від 19 до 30 років. Основною метою співрозмовників було встановлення знайомств для практики та покращення мовних навичок, а також надання допомоги іншим користувачам у вдосконаленні їхньої мови.

Темами переписок переважно були знайомства, невимушені бесіди (small talks), обговорення культури власної країни, актуальних новин, повсякденних тем, захоплень та хобі, а також обмін враженнями про навчання мови, роботу чи подорожі. Такий широкий спектр тем дозволяв учасникам практикувати різні мовні конструкції, покращувати словниковий запас і навички міжкультурної комунікації, створюючи умови максимально наближені до реальної повсякденної взаємодії.

Таким чином, обраний підхід до збору матеріалу та його аналізу дозволив отримати автентичні тести, в яких природнім чином реалізовувалась фатична функція мови саме в онлайн-дискурсі. Використання приватних чатів у спеціалізованих мобільних застосунках забезпечило спостереження за міжособистісними взаємодіями, де фатична функція проявляється найбільш системно та органічно. Аналіз комунікативних ситуацій, соціально-демографічних характеристик учасників та тематики обговорень показав, що учасники прагнуть підтримувати контакт, обмінюватися інформацією, практикувати мовні навички та налагоджувати невимушене спілкування. Зібраний матеріал створює надійну основу для подальшого детального дослідження фатичних стратегій у текстовій онлайн-комунікації.

2.2 Реалізація фатичної функції мови в англійськомовних чатах

У цьому підпункті описується практичний аналіз реалізації фатичної функції мови в англійськомовних інтернет-чатах. На основі зібраного корпусу

матеріалів буде розглянути стратегії та мовні формули, що використовуються для встановлення, підтримки та розірвання контакту в умовах онлайн-спілкування.

Для детального розгляду фатичної функції мови доцільно почати саме зі стратегій встановлення контакту між співрозмовниками. Саме цей аспект є ключовим для розуміння того, як учасникам вдається привернути увагу до розмови та продовжити взаємодію у синхронному або асинхронному режимі.

Найчастіше контакт, особливо перше знайомство чи перший контакт після довгої паузи встановлювався базовими фразами привітання та зацікавлення, такими як, «*How are you?*», «*How is it going?*» і тощо.

- *Hellloooo!*
- How are you?*
- How was your day?*
- *Hi! I'm good. The day was difficult (as Monday is the most difficult day of the week), but still great*
- How about you?*

- *Hi*
- *Hi! How are you doing?*
- *I'm good, how about you?*
- *Also great*

В цих прикладах можемо спостерігати, як комуніканти встановлюють перший зв'язок, використовуючи стандартні для привітання фрази. Такі фрази виступають своєрідним сигналом для початку взаємодії, вони наголошують на тому, що співрозмовники дружно налаштовані та відкриті для спілкування. Крім того, вони знижують напруженість, що може виникати при першому контакті, та створюють атмосферу легкості. Ці питання стимулюють співрозмовника до відповіді та забезпечують безперервність розмови.

Крім того, деякі учасників спілкування починали розмову не з типових фраз, на кшталт «*How is it going?*», а з нестандартного питання. Цей підхід привертав увагу співрозмовника та створював цікаву основу для подальшої бесіди.

- *Hey – what’s your dream travel destination? [suit case emoji]*
- *Hi! It’s a difficult question as I have a lot of countries I want to visit. What about you? Any specific place?*
- *I’d like to visit London first*

- *Tell me tree things about you, one of them is fake and two of them are right. I’ll try to guess which is fake, okay? :)*

- *Hey*
What color does today feel like for you?
- *Hi!*
Good question
I would say orange, cause it’s sunny and I like it

Таким способом учасники бесіди намагались зацікавити співрозмовника та заохотити його до подальшої комунікації. Самі питання надавали бесіді елемент індивідуалізації, та допомагали побудувати спілкування, не слідуючи стандартним «схемам». Найчастіше нестандартні питання стимулюють більш активну відповідь, ніж звичні способи початку бесіди.

Також, з прикладу, наведеного вище, можна побачити, що завдяки специфіці онлайн-чатів та їх «плавності», учасники іноді зовсім не використовували традиційні слова для привітання, а одразу переходили до запитань або безпосередньо діалогу. Такий спосіб відкриття діалогу демонструє, що фатична функція мови в умовах текстового онлайн-спілкування може реалізовуватися гнучко.

Ще одним способом заохотити співрозмовника для спілкування було використання таких виразів як *lets chat, dm me, who wants to chat?*. Такий спосіб відкриття діалогу допомагав комунікантам активізувати спілкування в цифровому середовищі та просигналізувати про відкритість до спілкування. [16; с. 104]

Після встановлення початкового контакту наступним кроком є підтримка бесіди, яка реалізується в онлайн середовищі використовуючи різні лінгвістичні стратегії. Вони використовуються для забезпечення безперервності діалогу та підтримки ефективності спілкування.

Як і в усному безпосередньому спілкуванні, в онлайн чатах часто використовуються вигуки, на кшталт *ah, oh, okey*, тощо.

- *We don't have Amazon in Ukraine*
- *Oh noooooo ahahaha*

- *We reached -30 degrees this week [freezing emoji]*
- *Oh god [scared emoji]*

- *Ohh okay okay I get it*

- *Oh well is really interesting.*

Ah

В прикладах вище такі конструкції виконували кілька важливих функцій для співрозмовників у текстовому онлайн-спілкуванні. По-перше, комунікантам вдавалось передати емоційне забарвлення повідомлення, дозволяючи їм висловити здивування, зацікавленість або схвалення навіть без повноцінних речень як в першому або третьому прикладі вище. По-друге, вони підтверджують отримання та розуміння інформації, сигналізуючи про активну участь у діалозі та взаємну увагу, що яскраво продемонстровано в четвертому прикладі вище. По-третє, як можемо побачити, ці слова допомагали

співрозмовникам підтримувати ритм розмови і безперервність спілкування, заповнюючи паузи та створюючи відчуття природної динаміки бесіди. Вони також моделюють інтонацію та емоційне забарвлення навіть у письмовому вигляді, компенсуючи відсутність голосових і невербальних сигналів, характерних для онлайн-чатів.

Таким чином, вигуки в чатах виступають універсальним інструментом фатичної функції мови: вони не лише підтримують контакт, а й активізують взаємодію між учасниками, підвищуючи природність і динамічність спілкування.

Також для вираження рефлексії на ту, чи іншу інформацію, часто використовувались фрази для вираження згоди та підтримки.

- *I have online work*
- *Wow that's good*
I work offline
- *Wow that's pretty cool*
- *I have a lot of studying lately*
- *Ahh me too!!*

В представлених прикладах бачимо, що такі фрази сигналізували учаснику про активну участь в діалозі його співрозмовника. Вони показували, що інформація отримана та оцінюється, а також створювали відчуття більш тісної взаємодії.

Часто для підтримки та продовження розмови, учасники спілкування закінчували свою репліку питанням. Якими прикладами цього можуть бути наступні репліки з чатів:

- *That's really cool! What English/German literature have you read and liked studying?*

- *Do you like warm weather more than cold?*
- *It is more comfortable yes because I get cold really easily but I still prefer winter. I love the holidays and the snow, I would be sad if I loved somewhere without snow :(you?*

Такий підхід допомагав учасникам виконувати кілька важливих функцій. По-перше, питання слугували механізмом підтримки динаміки бесіди, оскільки вони стимулювали співрозмовника до відповіді та подальшого розвитку теми. По-друге, ставлячи додаткове питання співрозмовники в прикладах вище демонстрували зацікавленість у думках іншої сторони та активну участь у комунікації. Таким чином, закінчення реплік питаннями виступає ефективним засобом реалізації фатичної функції мови, сприяючи підтриманню контакту та безперервності взаємодії між учасниками.

Також ефективним інструментом підтримки контакту як в усному мовленні, так і в онлайн діалогах залишаються риторичні питання.

- *I've always dreamt to be a teacher*
- *Really??*
- *Chaos right?*
- *As usual*

Питання представлені в прикладах вище дозволяли залучити співрозмовника до роздумів або висловлення власної думки, не вимагаючи прямої відповіді, і тим самим сприяють підтриманню плавності та природності бесіди. Крім того, з їх допомогою між комунікантами створювалось відчуття спільності та взаєморозуміння, підкреслюючи їх емоційну та комунікативну взаємодію.

Важливо підкреслити, що на відміну від усних жанрів дискурсу, у текстових чатах не використовуються шуми комунікації або заповнювачі пауз, оскільки відсутність голосового потоку робить їх застосування зайвим. Така особливість впливає на структуру фатичної функції мови в чатах. Контакт в

чатах підтримується не стільки через заповнювачі пауз, скільки через активні мовні стратегії – вигуки, риторичні та уточнюючі питання, фрази для підтвердження або підтримки співрозмовника.

В онлайн-діалогах учасники можуть припиняти обговорення відразу після завершення теми, без додаткових вербальних маркерів. Саме це відрізняє неформальне текстове спілкування в чатах від усного діалогу, де для завершення розмови застосовуються відповідні сигнали. Прикладом цього може слугувати наступна ситуація з чату:

- *btw have you watched the new season of Stranger Things yet?*
- *Yeah just finished it*
The ending was wild
- *Totally!!!*
Didn't expect that twist with Max
- *For sure*
I wonder when the next season's coming out
- *Probably next year, they're still filming I think*
- *Oh*
(4.5 hours later)
- *I've just seen such a cute cat outside!!*

Цікавим феноменом є те, що більшість діалогів майже ніколи не мали формального завершення: лише у одного з понад 15 співрозмовників розмова закінчилась явним розривом контакту – реплікою *“have to go, lets chat later. Have a great day!!”*. Тоді як всі інші бесіди залишались відкритими та продовжувались у довільний час, як представлено у прикладі вище.

Через це у наступній взаємодії можна виділити два способи відновлення контакту: по-перше, через звичне встановлення початкового контакту, використовуючи стандартні фрази привітання та запитання про стан справ; по-друге, через безпосереднє продовження попередньої розмови, яке часто

реалізовувалося через запитання, пов'язані з темою минулого діалогу, або випадкове питання для початку нової бесіди, що траплялося значно частіше.

Така практика була зумовлена низкою факторів, серед яких – можливості асинхронного спілкування, коли співрозмовники перебувають у різних часових поясах і можуть відповідати з затримкою, а також спонтанність і неформальність онлайн-чатів, що дозволяє учасникам залишати розмову відкритою для подальшого продовження.

Отже, аналіз показав, що фатична функція мови в інтернет-чатах має багато спільного з усним спілкуванням, але водночас демонструє і суттєві відмінності. У чатах контакт часто встановлюється за допомогою стандартних фраз привітання та запитань, аналогічних тим, що використовуються в повсякденній усній розмові. Водночас зустрічаються нестандартні початкові питання або ситуації, коли співрозмовники зовсім не використовують словесні маркери привітання, одразу переходячи до суті розмови. Така варіативність пояснюється, зокрема, асинхронністю онлайн-спілкування, що дозволяє пропускати формальний етап встановлення контакту або відновлювати його в будь-який зручний момент.

Підтримка контакту в текстових чатах також відображає риси усного спілкування. Найчастіше вона реалізується через риторичні запитання, вигуки та короткі репліки, які передають емоційне забарвлення, підтверджують розуміння співрозмовника та підтримують ритм бесіди. Водночас, на відміну від усного дискурсу, у чатах практично не використовуються заповнювачі пауз, що зумовлено природою письмового асинхронного обміну.

Особливою рисою текстових діалогів є завершення розмови. Більшість бесід не мають формального кінця: після завершення теми спілкування часто просто переривається без додаткових вербальних маркерів. Це дає можливість гнучко відновлювати контакт у майбутньому, коли учасники продовжують розмову з попередньої теми або ставлять нове питання. Таким чином, онлайн-чат демонструє специфічну структуру комунікації, де етапи встановлення,

підтримки та завершення контакту адаптовані до особливостей письмового та асинхронного формату.

2.3 Граматичні, лексичні та стилістичні характеристики інтернет-чатів у контексті сучасного лінгвістичного аналізу

Лексичні, граматичні та стилістичні особливості мовлення в інтернет-чатах значно відрізняються від традиційних форм комунікації, що зумовлено специфікою інтернет-дискурсу як цифрового середовища. Поєднання письмової форми з високою динамікою обміну повідомленнями, асинхронного та синхронного режимів комунікації, а також відсутності суворих соціальних обмежень створює унікальні умови для формування мови. У таких умовах виникає особливий стиль спілкування, що поєднує прагматичну ефективність і швидкість передачі інформації з емоційною насиченістю, експресивністю та невимушеністю. Таким чином формується цифровий лінгвістичний простір, у якому традиційні мовні норми трансформуються під впливом функціональних та соціокультурних потреб користувачів. У результаті інтернет-спілкування набуває характеру гнучкої, адаптивної системи, що забезпечує одночасно швидкість, виразність і доступність комунікації для широкого кола учасників.

Усвідомлення мовних особливостей інтернет дискурсу має важливе значення для глибшого розуміння принципів функціонування комунікації в умовах цифрової епохи. Із розвитком інтернет-дискурсу він не лише відображає динаміку технологічних змін і їхній вплив на мову, але й слугує показником ширших культурних і соціальних процесів. Аналіз характерних мовних рис англійського інтернет-дискурсу може зробити вагомий внесок у розвиток досліджень цифрової комунікації та дати змогу краще зрозуміти, як мова пристосовується й змінюється під впливом специфіки онлайн-взаємодії. [26, с. 182–191]

Інтернет-спілкування зберігає базові риси традиційної комунікації, але водночас характеризується специфікою, що виникає через особливості

кіберпростору як комунікативного середовища. Це середовище змінює класичні уявлення про адресанта та адресата й створює нові можливості передачі інформації. У наукових дослідженнях виокремлюють чотири основні форми взаємодії в мережі: асинхронну «один з одним» (електронна пошта), асинхронну «багато з багатьма» (листи розсилок), синхронну взаємодію «один з одним», «один з кількома» або «один з багатьма» (чати, форуми) та асинхронну комунікацію, що поєднує різні формати взаємодії (веб-сайти). [21; С. 213] Так як це дослідження сфокусовано на аналізі інтернет чатів, можна зробити висновок, що особливості будуть розглядатись в розрізі асинхронного письмового спілкування.

Варто також зазначити, що спілкування в інтернет-середовищі переважно здійснюється у письмовій формі, проте у режимі інтерактивної мережевої комунікації темп обміну повідомленнями часто наближається до природного ритму усного мовлення. Протиставлення усного та письмового дискурсу в електронній комунікації передбачає врахування не лише способу кодування (графічного чи звукового), а й концептуальної організації висловлювання. Хоча електронна комунікація зберігає структурні й графічні ознаки письмового мовлення, відсутність паралінгвістичних сигналів, часте використання еліптичних конструкцій, перестановка елементів речень, порушення синтаксичних норм, а також поява спонтанних і розмовних засобів надають їй ознак усної мови. Таким чином, текст інтернет-спілкування постає як своєрідний синтез письмової та усної форм, фактично виступаючи письмовою інкарнацією усного мовлення. [15; с. 17]

Проаналізувавши джерельну базу, можна зробити висновок, що лексичні та стилістичні особливості спілкування в інтернет-чатах відображають специфіку цифрового середовища та прагнення користувачів до швидкої, ефективної та емоційно забарвленої комунікації.

Однією з найпомітніших рис є активне використання скорочень і аббревіатур, що дозволяє економити час та спрощує набір тексту; до них

належать як відомі акроніми на кшталт «LOL» або «BTW», «IDK», так і скорочення слів, наприклад «I wanna ask you», «Thnx a lot!!». [46, с. 457–492]

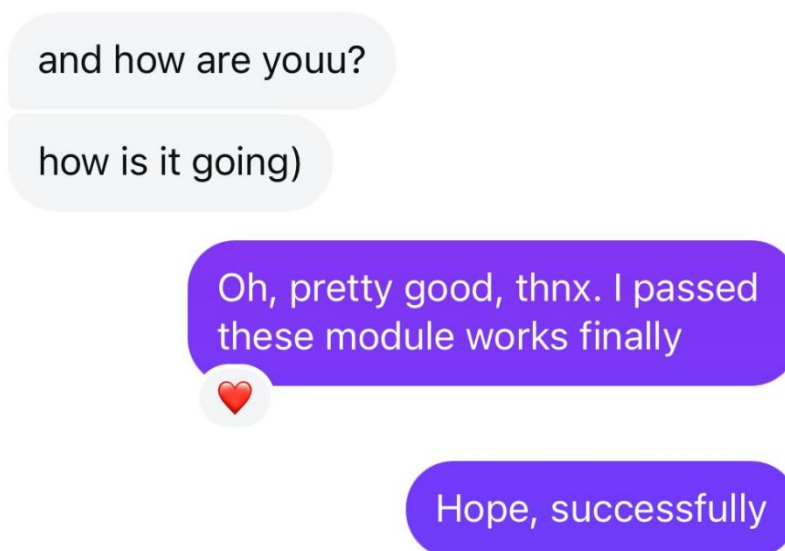

Рис. 1. Фрагмент онлайн-комунікації в соціальній мережі Instagram

Особливу роль у передачі емоцій та намірів мовця відіграють емодзі та смайли, які виконують функцію невербальної комунікації, замінюючи слова або цілі фрази. А також в чатах емодзі часто допомагали мовцям компенсувати невербальні сингали – жести, міміку, та інтонацію, які зазвичай відсутні в письмовому виді спілкування. Популярними при повсякденному невимушеному спілкуванні є як знакові смайли, наприклад :) – на позначення посмішки, ;) – що використовується, щоб показати підморгування чи :(– що описує сумний вираз обличчя. Також популярними у вжитку сьогодні є смайли-малюнки, які зображують як емоції, так і дії, предмети, людей, тощо. Також комуніканти в інтернеті активно використовують рухливі картинки gif або фрагменти відео. [30, с. 142]

У лексичній структурі чатів часто зустрічаються ігри зі звуками та ритмом мови, такі як повторення голосних чи приголосних, подовження складів і використання співзвучностей, що допомагає передати інформацію швидше та прискорити динаміку комунікації.

- *Hey how r youuuuu??*

- *I'm sooo good!*

У цьому прикладі подовження голосних “*youuuu*”, “*sooo*” слугує засобом емоційного підсилення вислову. Воно передає дружній, невимушений тон і водночас сигналізує про зацікавленість у спілкуванні. Такі графічні варіації компенсують відсутність інтонації в письмовій формі, імітуючи протяжне вимовляння в усному мовленні. Завдяки цьому повідомлення набуває більш живого, розмовного звучання, що сприяє підтриманню фатичного контакту між учасниками чату.

Крім того, поширене усічення слів і фраз до ключових елементів, наприклад «*pls*» - please, «*4ever*» - forever, “*u*” – you чи «*2*» - too або to. Яскравим прикладом цього може бути діалог нижче:

- *hey! I saw ur profile — u're learning English too? :)*
- *yeah, kinda trying 2 get better lol*
- *same here haha maybe we can practice 2gether?*
- *sure! I'd love that :) where r u from?*

Водночас характерною рисою інтернет-текстів є нехтування орфографічними та граматичними нормами: свідоме або умовне порушення правил написання слів і пунктуації надає спілкуванню невимушеності та динамічності, наближаючи його до усної мови. Крім прагнення до швидкості обміну повідомленнями, цей феномен пояснюється також частими друкарськими помилками, що виникають при швидкому наборі тексту на цифрових пристроях. [15; с. 32]

Через швидкий темп обміну інформацією та прагнення до оперативності користувачі інтернет-чатів часто відмовляються від використання великої літери на початку речень, відсутність або скорочення використання знаків пунктуації, відсутність розділення на абзаци чи речення в більш довгих повідомленнях, що

створює відчуття невимушеності та неформальності у письмовому висловлюванні.

Нехтування розділовими знаками також є типовою рисою інтернет-текстів: пропуск ком, крапок і інших знаків полегшує швидкий набір тексту та водночас створює ефект природності, наближаючи письмову комунікацію до усної.

В діалозі нижче можемо побачити, як комуніканти нехтують правилами написання та знаками пунктуації в своїх повідомленнях:

- *hey!!! Whats are you up to for tonight?*
- *idk yet sooo tired rn*

В неформальних інтернет чатах також можна помітити таку особливість, коли учасники спілкування надсилають текст не суцільним повідомленням, а частинами – окремими реченнями або навіть коротшими фрагментами. Такий спосіб організації дискурсу дозволяє підтримувати динаміку спілкування, швидко реагувати на репліки співрозмовника та адаптувати повідомлення до поточної комунікативної ситуації.

Рис. 2. Фрагмент онлайн-комунікації в соціальній мережі Instagram

Крім того часто висока емоційність і неформальний характер спілкування стимулюють повторення знаків оклику та питання, що дозволяє підсилити

емоційне забарвлення повідомлення, підкреслити значущість висловлювання або передати імпровізовану інтонацію усного мовлення у письмовій формі.

- *I managed to buy the ticket!!!*
- *Really?!?!?!?*

В прикладі вище ми можемо бачити, як перший учасник комунікації ділиться важливою для себе новиною, передаючи високу емоційність за допомогою подвійних і потрійних знаків оклику. Другий учасник відповідає також емоційно, використовуючи поєднання знаків питання та оклику (*?!?!?!?*), що підсилює здивування та інтерес. Такий спосіб оформлення повідомлень характерний для неформальної цифрової комунікації, де графічні засоби (пунктуація, повтори символів) компенсують відсутність інтонації, міміки та жестів, дозволяючи ефективно передавати емоційний стан і підтримувати фатичний контакт між співрозмовниками.

Рис. 3. Фрагмент онлайн-комунікації в соціальній мережі Instagram

У наведеному прикладі можна спостерігати, як учасник комунікації використовує подвійний знак оклику для підсилення емоційного забарвлення свого висловлювання. Крім того, у репліках помітне ігнорування правил уживання великої літери на початку речення, а також активне використання скорочень, зокрема *lol*, що є типовою рисою неформального онлайн-спілкування.

Експресивні та емоційно забарвлені вислови, що більше характерні для розмовно-літературного стилю, не є винятком і для текстів електронних листів та повідомлень, навіть ділових. До них належать засоби інтенсифікації, такі як: *so many, so few, again and again, very much, extremely, with great pleasure, indeed* тощо. [40, с. 77]

- *I've been painting a lot lately
it's so relaxing!*
- *oh really?
that's so cool!
I'd love to learn painting, but I'm terrible at drawing*
- *haha me too at first!
but it's actually very easy once u start
so much fun!*

У цьому прикладі інтенсифікатори – *so relaxing, so cool, actually very easy, so much fun* – підсилюють емоційність висловлювань і передають щире зацікавлення та захоплення темою. Подібні конструкції типові для неформальної цифрової комунікації, адже вони створюють ефект безпосереднього живого спілкування й допомагають підтримати дружню атмосферу між співрозмовниками.

У сукупності ці особливості формують специфічний стиль цифрового дискурсу, що поєднує швидкість, експресивність та невимушеність письмового спілкування.

У контексті інтернет-комунікації традиційні норми граматики та морфології часто втрачають свою регулюючу функцію. Користувачі регулярно порушують стандартні правила вживання прийменників, опускають апострофи, не використовують артиклі або замінюють займенники, що відповідає прагненню до швидкого набору тексту та невимушеності спілкування. Також зустрічається часте застосування невідповідних словоформ, зміни у творенні порівняльних форм прикметників або відхилення від усталених синтаксичних конструкцій, що разом створює своєрідний граматичний відбиток цифрового дискурсу.

Але ж граматичні порушення в інтернет-чатах не завжди можна розглядати як помилки: багато з них виконують функцію адаптації письмового мовлення до динамічного характеру комунікації. Наприклад, спрощені форми

словосполучень, пропуски службових слів і перестановка частин речення дозволяють прискорити обмін повідомленнями, а одночасно підкреслити неформальний, розмовний тон висловлювання. Таким чином, граматики в цифровому середовищі трансформується у гнучкий інструмент, який поєднує прагматичну ефективність і стилістичну експресивність.

Отже, в умовах цифрового середовища формуються унікальні мовні практики, що відрізняються швидкістю обміну, емоційною насиченістю та гнучкістю структурних форм. Усі рівні мовлення – від лексики до синтаксису та стилістики – підпорядковуються прагматичним цілям спілкування, набуваючи нових значень і функцій. Письмова фіксація усного ритму, ігрові звукові та графічні експерименти, скорочення та нестандартні конструкції створюють особливий цифровий реєстр, який поєднує оперативність, виразність і невимушеність, визначаючи специфіку комунікативного простору інтернет-чатів.

2.4 Використання елементів карнавалізації в англомовних інтернет чатах

У мовознавстві карнавалізацією називають використання мовних засобів, що створюють ефект гри, допомагають знизити соціальні бар'єри, додають у мовлення іронію або порушують традиційні комунікативні норми. В англомовних інтернет-чатах такі прийоми зустрічаються досить часто.

Карнавалізація в онлайн-спілкуванні сприяє створенню відчуття безтурботності та свободи, відкриваючи простір для тимчасового порушення соціальних норм і ролей. Додатково цьому сприяє анонімність учасників: користувачі можуть приховувати свої справжні особистості за аватарками та нікнеймами, які не обов'язково відображають їхню зовнішність. Наприклад, часто використовуються аватарки та нікнейми, що частково пов'язані з особою користувача або містять його ім'я, проте не демонструють рис обличчя.

Рис. 4. Фото профіля користувача соціальної мережі HelloTalk

Рис. 5. Фото профіля користувача соціальної мережі HelloTalk

В інших випадках аватарки та нікнейми можуть бути повністю карікатурними, вигаданими або анімованими образами.

Рис. 6. Профіль користувача соціальної мережі Tandem

Рис. 7. Фото профіля користувача соціальної мережі HelloTalk

Рис. 8. Нікнейм користувача соціальної мережі Tandem

Це зменшує соціальний контроль, та дозволяє комунікантам експериментувати зі стилем мовлення, гумором, емоційними виразами та нестандартними комунікативними моделями. Така ситуація стимулює більш вільну взаємодію, де учасники можуть без ризику соціальної критики включати жарти, перебільшення, гру слів або інші елементи карнавалізації, що робить онлайн-спілкування більш динамічним і невимушеним.

Карнавалізація в інтернет-спілкуванні проявлялася також через відсутність паралінгвістичних особливостей, що характерні переважно для усної комунікації. Неможливість почути тембр, інтонацію або гучність голосу співрозмовника ускладнювала передачу емоційного забарвлення повідомлень. Це могло ускладнювати повноцінне розуміння інформації та сприйняття гумору та жартів.

Особливістю спілкування у соціальних мережах є використання мемів, емодзі та нікнеймів, які виконують функцію своєрідної карнавальної маски. Вони дозволяють користувачам певною мірою приховати власну особистість, сприяючи знеособленню комунікації. У крайніх формах це знеособлення може призводити до послаблення культурних норм і стимулювати відчуття вседозволеності, що створює ризики втрати власного «Я» та переходу до образу «Іншого» у процесі діалогічної взаємодії. Водночас таке середовище відкриває можливості для самопізнання через комунікацію, формуючи явище автокомунікації — спілкування з власним відображенням у цифровому просторі. [20; с 156]

Попри потенційні ризики, ці самі засоби також виконують компенсаторну функцію, пов'язану з обмеженістю текстового каналу у передаванні емоцій. Емодзі, меми та нікнейми дозволяють передавати настрій, іронію, сарказм чи гумор, створюючи емоційно насичене та динамічне спілкування. Завдяки цьому формується своєрідна карнавальна атмосфера, де поєднуються гра, свобода самовираження та спонтанність, що характерно для онлайн-комунікації нового покоління.

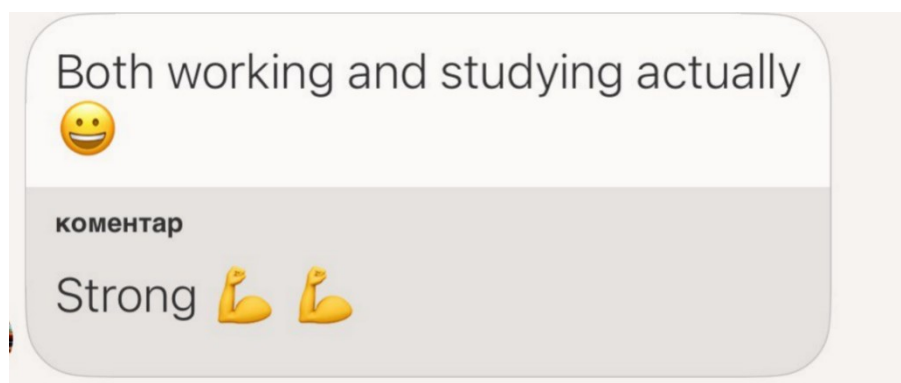

Рис. 9. Фрагмент онлайн-комунікації в соціальній мережі Tandem

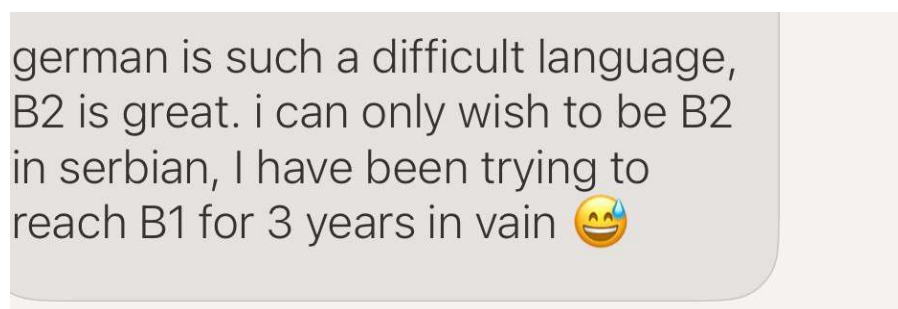

Рис. 10. Фрагмент онлайн-комунікації в соціальній мережі Tandem

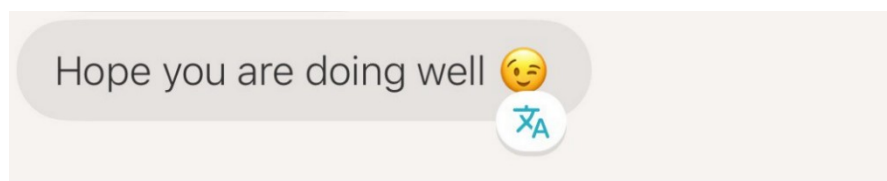

Рис. 11. Фрагмент онлайн-комунікації в соціальній мережі Tandem

Крім того, вигуки та звуконаслідувальні конструкції дозволяли точніше передати емоційний стан мовця. Деякі користувачі також обирали голосові повідомлення, що давало змогу хоча б частково відновити паралінгвістичні аспекти комунікації, такі як інтонація, темп мовлення та паузи. Таким чином, навіть у межах цифрової комунікації знаходилися способи зберегти емоційну виразність та наблизити спілкування до живого діалогу.

Отже, карнавалізація – це тимчасове порушення соціальних норм і ролей, що допомагає створити відчуття свободи та безтурботності. Насамперед вона стає можливою завдяки анонімності учасників у інтернет-чатах, використанню

умовних нікнеймів і аватарок, а також відсутності прямого контролю над середовищем спілкування. Водночас ефект карнавалізації можна зменшити за допомогою альтернативних засобів передачі емоційності, таких як вигуки чи емодзі. Частково паралінгвістичний аспект комунікації відновлюють також голосові повідомлення, які дозволяють точніше передати інтонацію та настрій співрозмовника.

2.5 Small talk як інструмент фатичної функції мови на прикладах англомовних інтернет чатів

В англомовних інтернет чатах small talk виступає важливим засобом реалізації фатичної функції мови. Незважаючи на той факт, що під час small talk-у розмови часто не мають серйозного інформатичного навантаження, вони виконують ключову роль для підтримки емоційного контакту між учасниками спілкування. У чатах small talk допомагає створити дружню атмосферу та активізувати взаємодію між співрозмовниками. Важливим це є особливо під час знайомства або першого контакту в чаті. У цьому підрозділі розглянемо приклади використання невимушених бесід у англомовних чатах та покажемо, як вони сприяють реалізації фатичної функції мови.

В розмовах в додатках для мовного обміну перевага найчастіше надається small talk-ам, оскільки це допомагає налагодити контакт без ризику порушити особисті кордони або зачепити почуття.

Найпоширенішими темами для підтримки розмови виступали обговорення погоди, подорожей, музики, фільмів або хобі.

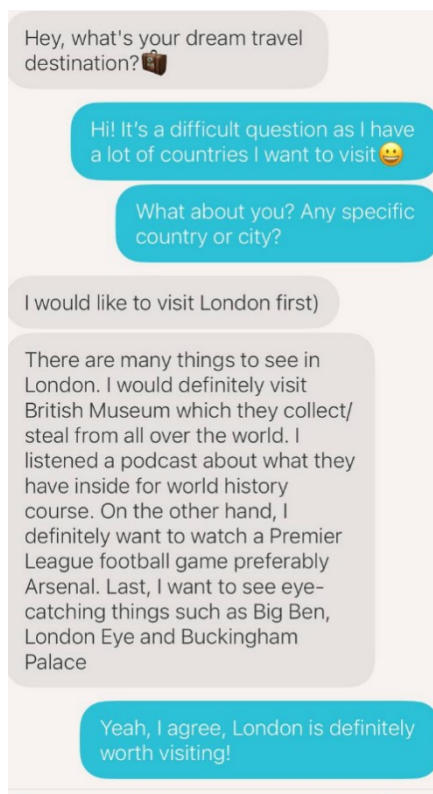

Рис. 12. Фрагмент онлайн-комунікації в соціальній мережі Tandem

Рис. 13. Фрагмент онлайн-комунікації в соціальній мережі Tandem

Такі теми виконували функцію більш м'якого вступу до глибшої бесіди. Вони дозволяли учасникам дізнатись вподобання співрозмовника та створювали передмови подальшого діалогу. Крім того, використання загальних, нейтральних тем допомагає уникати конфліктних ситуацій і забезпечує комфортну атмосферу для встановлення та підтримки контакту. [34, с. 18]

Для підтримки діалогу у *small talk* учасники часто використовують запитання, які спрямовані на продовження розмови та залучення співрозмовника до обговорення.

Рис. 14. Фрагмент онлайн-комунікації в соціальній мережі Tandem

Крім того, у текстовому форматі широко застосовуються короткі репліки та вигуки. Вони передають емоційне забарвлення повідомлень і допомагають підтримувати живий контакт. До таких належать короткі реакції на слова співрозмовника – *oh, wow, yeah, haha, lol, aww, really?, nice!, cool!, no way!, omg!* тощо. Наприклад:

- *I finally finished that project!*
- *omg congrats!! that's awesome!*

У цьому прикладі комуніканти обмінюються короткими репліками, типовими для *small talk* у цифровому середовищі. Перше повідомлення (*I finally finished that project!*) має інформативний характер, проте водночас виконує соціальну функцію – ініціює невимушену розмову. Відповідь (*omg congrats!! that's awesome!*) демонструє емоційну реакцію співрозмовника через використання вигуку *omg*, подвійного знака оклику та позитивно забарвленої лексеми *awesome*. Така реакція відображає підтримку, зацікавлення та щирість,

що є характерними рисами small talk. Завдяки цьому навіть коротка текстова взаємодія створює ефект живої розмови та сприяє підтриманню соціального зв'язку між учасниками.

Тому такі короткі обміни репліками, як в прикладі вище, є характерною рисою small talk у цифровому середовищі. Вони не поглиблюють тему, але забезпечують соціальну взаємодію, створюючи відчуття легкості, відкритості та дружнього тону спілкування.

Особливістю онлайн-чатів є можливість асинхронного спілкування, яка дозволяє учасникам відповідати у зручний час. Це інколи впливає на темп small talk, роблячи його більш фрагментованим, але водночас дає змогу продовжувати обговорення навіть після тривалих пауз.

Через відсутність вербальних філерів та паралінгвістичних маркерів, характерних для усного спілкування, у текстових чатах передача емоцій та інтонаційного забарвлення може бути ускладненою. Частково цю функцію компенсують емодзі, GIF та інші графічні засоби, що дозволяють виразити настрій, сарказм або гумор. Крім того, сучасні чати є мультимодальними, тобто поєднують текст із різними типами контенту – фотографіями, відео, голосовими повідомленнями чи стікерами. Такі засоби розширюють комунікативний потенціал повідомлень, додаючи до коротких реплік емоційний або контекстуальний підтекст. Завдяки цьому small talk зберігає свою функцію підтримки контакту та емоційної взаємодії, навіть у письмовому чи асинхронному форматі.

Отже, small talk є важливим інструментом у англійськомовних інтернет-чатах, оскільки він дозволяє встановлювати та підтримувати контакт між учасниками, передавати емоційне забарвлення повідомлень та створювати комфортну атмосферу для подальшого спілкування. Його роль особливо важлива при знайомствах і у випадках, коли учасники прагнуть підтримати бесіду або зберегти взаємодію в асинхронному форматі.

Висновки до розділу 2

Англомовні інтернет-чати виступають як природне середовище щоденного спілкування, де особливо виразно проявляються риси фатичної функції мови, такі як прагнення встановити та підтримати контакт, обмін репліками і використання мовних формул для уникнення пауз.

На відміну від формалізованих жанрів інтернет-дискурсу, де переважає інформативна функція мови, чати дозволяють досліджувати міжособистісну комунікацію у її спонтанному та природному вигляді. Встановлення контакту відбувається як через стандартні фрази привітання та запитань, що нагадують усне спілкування, так і через нестандартні або навіть відсутні словесні маркери, що частково пояснюється асинхронністю онлайн-комунікації. Підтримка бесіди реалізується за допомогою риторичних запитань, коротких реплік та вигуків, які передають емоційне забарвлення, підтверджують розуміння співрозмовника та підтримують ритм діалогу, тоді як письмовий формат мінімізує використання традиційних філерів і заповнювачів пауз.

Більшість розмов не мають формального завершення; після закінчення певної теми діалог часто просто переривається, що створює можливості для гнучкого відновлення спілкування в майбутньому, як через продовження попередньої теми, так і через нові випадкові питання.

Особливу роль також у цьому просторі відіграє карнавалізація, яка проявляється у тимчасовому порушенні соціальних норм і ролей, створюючи відчуття свободи та безтурботності. Цей феномен підсилюється анонімністю користувачів, використанням вигаданих нікнеймів та аватарок і відсутністю прямого контролю над середовищем, водночас компенсуючись альтернативними способами передачі емоційності, такими як емодзі, вигуки, короткі репліки та голосові повідомлення, що відновлюють паралінгвістичні аспекти спілкування.

Small talk у таких чатах стає ключовим інструментом встановлення та підтримки контакту, передачі емоційного забарвлення повідомлень і створення комфортної атмосфери для подальшого спілкування.

Таким чином, цифрове середовище формує унікальні мовні практики, які вирізняються швидкістю обміну, емоційною насиченістю та гнучкістю структурних форм. Всі рівні мовлення – від лексики до синтаксису та стилістики – підпорядковуються прагматичним цілям спілкування, набуваючи нових значень і функцій. Письмова фіксація усного ритму, ігрові звукові та графічні експерименти, скорочення та нестандартні конструкції створюють особливий цифровий реєстр, який поєднує оперативність, виразність і невимушеність, визначаючи специфіку комунікативного простору інтернет-чатів.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Протягом дослідження було визначено поняття дискурсу та, відповідно до його окремих характеристик, виділено підтип – діловий дискурс. На основі опрацювання джерельної бази було також визначено поняття пітч і його ключові характеристики як усного жанру сучасного англomовного ділового дискурсу.

Теоретичні засади дослідження, представлені у першому та другому розділах, включають визначення поняття дискурсу та його підтипу – інтернет-дискурсу. Функціонування інтернет-дискурсу зумовлене унікальними соціокультурними, прагматичними та технічними особливостями цифрової взаємодії. Реалізація функцій мови в онлайн-середовищі має власні особливості, що пояснюються поєднанням соціокультурних норм спілкування, прагматичних цілей користувачів та специфіки цифрових технологій, які визначають форму та спосіб мовленнєвої взаємодії.

Зокрема, фатична функція мови в інтернет-дискурсі проявляється через численні короткі висловлювання, емодзі, реакції та формальні фрази для підтримки контакту, що забезпечує ефективність комунікації в умовах обмеженого контексту та асинхронності спілкування.

Аналіз потенційного джерела дослідження показав, що інтернет-чати є цінним матеріалом для вивчення міжособистісної комунікації. Вони відображають спонтанні та природні форми спілкування, демонструють гнучкість ведення діалогу, використання коротких реплік, емоційних маркерів та стратегій підтримки контакту, а також прояви карнавалізації та small talk, що формують специфічну цифрову мовну поведінку.

Фатична функція мови в інтернет-чатах проявляється специфічно через особливості цифрового середовища: анонімність дає користувачам свободу експериментувати зі способами підтримки контакту та ролями; асинхронність дозволяє вести діалог у зручному темпі; письмовий формат, обмежуючи паралінгвістичні засоби, компенсується короткими репліками, вигуками та емодзі. Відсутність формального завершення бесід і можливість легко відновлювати спілкування забезпечують динамічну, неперервну взаємодію, підкреслюючи, що фатична мова в онлайн-середовищі адаптується до специфіки цифрового дискурсу та виконує ключову роль у підтримці соціальних контактів і створенні дружньої атмосфери.

Дослідження також підтвердило важливість карнавалізації та small talk у цифровому дискурсі. Карнавалізація надає користувачам відчуття свободи та дозволяє тимчасово порушувати соціальні норми, а small talk сприяє встановленню й підтримці контакту, створюючи комфортну та дружню атмосферу. Разом ці явища формують особливу мовну динаміку онлайн-спілкування та підкреслюють специфіку цифрової міжособистісної комунікації.

Перспективи подальшої роботи полягають у вивченні, аналізі та науковому обґрунтуванні використання фатичної функції мови в англomовному інтернет-дискурсі. Основною метою таких досліджень може стати порівняння способів реалізації фатичної функції мови в міжособистісному безпосередньому спілкуванні та в онлайн-комунікації.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ БІБЛІОГРАФІЧНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Безугла Л. Р. Функції мови у лінгвопрагматичній моделі рекламного дискурсу. Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов. 2020. Вип. 92. с. 9.
2. Безугла Т. А. Англо- і німецькомовний рекламний дискурс: полікодовий лінгвопрагматичний підхід: дис. ... канд. філол. наук. Харків, 2017. 304 с.
3. Войналович Л. П. Стилiстичнi особливостi англomовного рекламного тексту. *Науковi записки. Серiя: Фiлологiчнi науки*. 2018. Вип. 167. С. 41–44. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/28015> (дата звернення: 24.07.2025).
4. Велика І. О. Особливості віртуальної мовної особистості в Інтернет-дискурсі. *Science and Education a New Dimension. Philology*. 2017, Vol. 28, Issue: 115. p. 61.
5. Дудоладова О. В. Інтернет-дискурс як особливий тип дискурсу. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. 2008, № 837. С. 74–78.
6. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. *Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів*. Київ, 2001. с. 47–48.
7. Карпенко М. Ю. Лінгвістичні особливості інтернет-дискурсу. *Мова*. 2016. № 26. С. 5.
8. Карпчук Н. П. *Адресованість в офіційному та неофіційному англomовному дискурсі (комунікативно-прагматичний аналіз): монографія*. Луцьк, 2006. с. 11.
9. Климентова О. В. Фатична функція мови в аспекті усвідомлюваних і неусвідомлюваних чинників комунікації. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2014, Вип. 50(1). С. 374.

10. Коваль А. Здатність мови відображати реальність: реферативна теорія і теорія словників. Львів, 2022. С. 35.
11. Кокнова Т. А. Інтернет дискурс: визначення поняття і загальні характеристики (діахронічний аспект). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2022, № 57, с. 53.
12. Косяк О. М. *Гра – інформація – комунікація: генетичний розтин розважальної продукції електронних мас-медіа: монографія*. Луцьк, 2009. С. 7.
13. Лазуткіна Ю., Ганнощенко С., Ємельянов Д., Миклащук В., Турчина М. Функції мови та мовлення. *VII студентська конференція «Перший крок у науку»* (Суми, 20 груд. 2015 р.). Суми, 2015. с. 198.
14. Ланчуковська Н. В., Шальов А. С. Інтернет-дискурс – лінгвістичний аспект. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2023, № 60 Том 1. С. 75.
15. Легкобит Є. О. Лінгвістичні та паралінгвістичні аспекти англomовного інтернет спілкування. Суми, 2020. с. 17.
16. Матюхіна Ю. В., Шпак О. В. Реалізація фатичної функції в англomовному інтернет-спілкуванні: еколінгвістичні особливості. Харків, 2025. С. 27.
17. Матюхіна Ю. В. Фатичний метадискурс: головні характеристики. *Ното Universitatis: тези доповідей XX ювілейної наукової конференції з міжнародною участю*. Харків, 2021. с. 41.
18. Петрушкевич М. *Карнавальні риси комунікації у нових медіа: виклики масової культури: монографія / за ред. Петрушкевич М. Острог, 2022. с. 104.*
19. Поваляєва Г. С. Реалізація фатичної функції у системі чат комунікації. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія «Філологічні науки»*. 2014, № 2. С. 104.
20. Поправко О. В. Карнавал в кризові періоди розвитку культури. Полтава, 2018. С. 156

- 21.Посохов В. В. Стилї онлайн спілкування інтернет-користувачів в повсякденній мережній діяльності. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. 2013. № 3. С. 213.
- 22.Приходченко О. Емотивна функція мови. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2024, № 1(25). С. 140.
- 23.Реконвальд Н. В. Англomовний чат як різновид комп'ютерно-опосередкованої комунікації (прагмалінгвістичне дослідження): автореф. дис. ... канд. філол. наук. Одеса, 2008. С. 20.
- 24.Ріба-Гринишин О. М., Котоус Ю. Р. Лінгвістичні особливості англomовного інтернет-дискурсу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. 2023. Вип. 17(85). С. 92–95.
- 25.Самохіна В.О., Шпак О.В. (2019) Екологія контакту в англomовному дискурсі : монографія. Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна, Харків. 230 с.
- 26.Хорошилова В. М. Вплив особливостей інтернет-дискурсу на реалізацію стратегії завдання образи. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Сер. : Іноземна філологія*. 2015. Вип. 81. С. 182–191.
- 27.Шевченко І. С., Морозова О. І. Проблеми типології дискурсу. *Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен / За заг. ред. І. С. Шевченко: монографія*. Харків, 2005. С. 233–236.
- 28.Шкворченко Н. Інтернет-дискурс як лінгвістична категорія. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2019, Вип. 23, т. 3. с. 64.
- 29.American Heritage Dictionary. New York, 1987.
- 30.Atef Odeh AbuSa'aleek. *Internet Linguistics: A Linguistic Analysis of Electronic Discourse as a New Variety of Language*. Majma'ah, 2015. P. 142.
- 31.Brown P. and Levinson's. *Politeness: Some Universals in Language Usage*. Cambridge, 1987. p. 154.
- 32.Cambridge Advanced Learner's Dictionary. Cambridge, 1995.

33. Chisnall M. *Social media and the carnival that never ends. Distinktion: Journal of Social Theory*. 2025, Vol. 1–18. P. 25.
34. Coupland J. *Introduction: sociolinguistic perspectives on small talk*. Sydney, 2000. p. 18.
35. Dijk van T. A. *Principles of Critical Discourse Analysis The sociolinguistic Reader. Gender and Discourse*. 1998. Vol. 2. P. 367–393.
36. Harris Z. S. *Discourse Analysis: A sample text. Language*. 1952. Vol. 28. P. 1–30., P. 474–494.
37. Herring S. C. *New frontiers in interactive multimodal communication*. London, 2015. P. 398–402. URL: <http://info.ils.indiana.edu/~herring/hldc.pdf>.
38. Kalinina K. V. *Peculiarities of Functioning of Computer Discourse. Horizons of modern linguistics*. 2013. Vol. 4, pp. 62–64.
39. Klaus P. Schneider. *Small Talk: Analyzing Phatic Discourse*. Hitzeroth, 1988. p. 38.
40. Kannan R., Tyagi S. Use of Language in Advertisements. *English for Specific Purposes World*. 2013. № 37. P. 1—10.
41. Landert D., Jucker A. *Private and Public in mass media communication: From letters to the editor to online commentaries. Journal of Pragmatics*. Zurich, 2011. P. 1425.
42. Malinowski B. *The Problem of Meaning in Primitive Languages. The Meaning of Meaning*. United Kingdom, 1923. p. 121–123.
43. Oxford English Dictionary. Oxford, 1928.
44. Phatic Communication: How English Native Speakers Create Ties of Union. (2014). *American Journal of Linguistics*, 3(1), 9-16. doi:10.5923/j.linguistics.20140301.02
45. Sharapanovska Yu. V. *Linguistic features of English-language internet discourse*. Odesa, 2024. P. 205.
46. Squires L. *Enregistering internet language. Language in Society*. 2010, № 39 (4). P. 457–492.

47. West, Richard and Turner, Lynn. *Understanding Interpersonal Communication: Making Choices in Changing Times*. Boston, 2011. P. 120.
48. Yemelyanova O., Rudych V. *Linguistic and Pragmatic Features of English Chat Communication*. Sumy, 2017. p. 210.
49. Yule G. *Pragmatics*. Oxford, 1996. P. 135.
50. Zahraa A. *The Function of Phatic Communication in the English Language. English Language, Literature and Culture*. 2022, Vol. 7(2). p. 3.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

Знімки екрану з чатів, що відбувались в додатках для мовного обміну та соціальних мережах:

1. HelloTalk: <https://www.hellotalk.com> [last access: 28.02.2025]
2. Tandem: <https://tandem.net> [last access: 01.03.2025]
3. Instagram: <https://www.instagram.com> [last access: 03.03.2025]

ABSTRACT

The study conducted provides an analytical overview of the phatic function of language in modern English online discourse. Special attention is given to the specific features of its realization in digital communication, particularly in online chats, where the primary goal of interaction is not to convey factual information but to maintain contact between interlocutors, create a relaxed atmosphere, and foster social proximity. The relevance of this study arises from the growing dominance of digital communication as a leading form of information exchange in both everyday and professional contexts. Within this environment, the phatic function of language undergoes transformation, adapting to new communicative norms and technological conditions. The study aims to determine how the phatic function operates in digital communication and what role it plays in establishing and maintaining interpersonal contact in virtual interaction.

In the first chapter, the theoretical foundations of discourse and its role as a complex and dynamic communicative system are examined. Discourse is defined as a multi-level phenomenon shaped by social, cultural, and pragmatic factors, encompassing both institutional and everyday forms of communication. Particular attention is given to Internet discourse, which is characterized by hybridity, multimodality, and the transformation of traditional linguistic norms under the influence of digital technologies. The analysis highlights the significance of communicative language functions – especially the phatic function, which ensures the establishment, maintenance, and smoothness of interpersonal contact. The study also explores the related phenomena of carnivalization and small talk, which contribute to emotional connection, social cohesion, and the creation of an informal communicative atmosphere in virtual environments.

In the second chapter, the practical aspect of the research focuses on the analysis of real English-language online chats as natural environments of everyday

communication. The findings show that chats clearly demonstrate the features of the phatic function, such as the desire to establish and sustain contact, the use of brief responses, greetings, rhetorical questions, and emotive signals. Communication in chats tends to be spontaneous and flexible, often lacking formal closure while allowing for easy continuation of dialogue. The study reveals that carnivalization manifests itself through role play, humor, and temporary suspension of social norms, facilitated by anonymity and the use of avatars and nicknames. Moreover, small talk plays a central role in maintaining interaction and creating a friendly atmosphere.

The analysis demonstrates that the phatic function in Internet discourse is expressed through short utterances, emojis, reactions, and set phrases that sustain contact despite contextual limitations and asynchronicity. Online chats reflect spontaneous and flexible communication, highlighting features such as small talk, carnivalization, and playful linguistic behavior. These elements contribute to the creation of a friendly and informal online environment that supports interpersonal bonds. The findings confirm that the phatic function in digital discourse is a key mechanism of social interaction, adapting linguistic practices to the specific conditions of online communication.